

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illustrata, Indicibus Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quois anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. II. Mortis memoria commendatur ægrotis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Æternitatis Prodromi Caput I.

CAPUT SECUNDUM.

Mortis memoria commendatur
Ægrotis.

§. 1. Ingressus ad sermonem; & an Morbus malum?

Strabo 1.14. **C**AVNVS, Cariæ oppidum est, pestilente casu, & iniquo incolis. Hos Stratonicus cithare dedit, homo facetus, cum esset intutus, Homeri verisculum in eos recitavit:

Iliad. 6. **T**ale quidem genus est hominum, quale est foliorum. Nimirum luridum omnium vultus, pallidisque fugillabat. Caunii vero cum hominibus inhumanius salutarent, quod eorum urbem ut morbidam infamarer. Stratonicus eis iterum: Ego, inquit, morbidam dicere non asum, ubi & mortui amouunt: Urbanius multò falsiusque illos notavit quādā ante.

Iob cap. 3. **S**ed quid negamus, aut quid supercilium arollimus? foliis simillimi sumus. Dilucide Iobus: Contra folium, inquit, quod vento rapiatur, offendit potentiam tuam. Ac si dixisset: Cum folium sim, quod virtus incommodes obnoxium est, quod ventos oras timet, & vel ad levissimam aëris commotionem tremit ac diffatetur, ne tu, & Deus, indignationis tua vento me præcipes; cadam ultrò, te etiam non impellente. An non folia sunt homines, quos morbi tanquam exfusos flores aridaque folia huc sicut variis ludibrio impellunt? Nec aliter Clemens Alexandrinus hâc de re sentiens: Agite, inquit, obscuræ vite homines, generationi foliorum similes, imbecilles, cerae figurantes, gens instar umbrae, evanidi, involvures, unius tantum diei vitam habentes. Certe folia sumus, ad omnem aura motum decutimur. Unica quandoque febricula; Quid dico? tussicula, inquit gurgula unica ostiolo suo non illapsa, hoc tale folium pessundat, & in tumulum abicit.

Lib. 4. **S**ed nunquid sanitas bonum est, morbus malum? fert. c. 40. Non, mihi homo, non, inquit Epicetus. Quid ergo? Reste sanitas uti, bonum est; male malum. Licer ergo vel a morbo capere fructum Deo tuo. An non & è morte? De morbo quid statu: Ostendam eum naturam, excellam in eo, tranquillus ero, bene mecum agi putabo, medico non adiutor, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quidquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, proferam, honorabile, expeditum. Sed est qui abnuat, dicatur: Cave ne agrotos, mala res est. Cui denuo Epicetus: Perinde, ait, istud est, at si quis diceret: Cave ne quando ibi singas tria etiæ quatuor; malum est. Quomodo malum? Si de eo sic existimaro, si decet, quid porro mihi nocebit, ac non potius proderit? Si ergo de paupertate, de morbo, de perturbatione status publici, ita sensero, ut decet, nonne id mihi satis est, nonne profuturum?

Veritas te amerit, Epicete! quam haec omnia verè, & ad amissim Christiana legis! Hoc fundamento positio, nos hinc docebimus, in morbo mortis meminisse, & adventum eius non expavescere.

Sed quod, te Lector, ne hæc è scripta putes, ut solum ea legas ægrotis: tu sanus lege, ut tibi proficit ægrot.

§. 2. **A**egrotus ad Amicos, ad Morbum, ad Morbi lethali initium, ad Mortem, ad Christum Dominum.

Ad Amicos.

Abita cum vano lucre intempestivi. Non hic que relis locus aut præcibus. At immaturus à vobis abeo. Immaturus? videte ne erretis. Maturus ad mortem fui, quam primum natus, inquit antequam natus. Quid enim querat? Quid natus sim, scio: imbecillum corpus, flagile, ad omnem contumeliam projectum,

A morbi pabulum, mortis victima. En quisquis es, sume spes, aut res, animo cras non future, aut alibi future.

Ad Morbum.

Eramon jam ægrotandum? Venit tempus quo experientum mei caperem. Non in mari tantum, aut in pælio vir fortis appareat. Exhibetur etiam in lectulo virtus. Ægrotandum itaque? Non potest istud toto facculo fieri. Aut ego febrim relinquam, aut ipsa me. Semper una esse non possumus. Hactenus fruebar sauitate; nunc cum morbo mihi res erit. Morbus, non nefatio, primus mortis nuntius est. Gregorio id credo, qui ^{Hom. 13. in} piè ac verè: Dominus pulsat, inquit, cum per egritudinis ^{Evang.} molestias mortem vicinam esse designat. Cui confessim aperimus, si hunc cum amore suscipimus.

Primum hunc mortis nuntium æquo animo admittere, etiam apologeti me docent. Senem ajunt graviter decubuisse. Cumque jam mors raptura hominem adficeret, rogavit eger, feralem manum tantisper à se abstineret, dum testamentum conderet, ceteraque pararet quæ tanto itineri forent necessaria. Cui mors: Eho silencium, inquit, parare te non poteras tot annis, toties à me admonitus? Ad quæ senex: Obsecro, ait, fidem tuam, non commemini me unquam à te monitum. Cui mors iterum: Ut audio, etiam fenes mentiuntur: Centies, sexcenties, millies te monui, cum non solùm pueros, infants te spectante, te ingemiscente raperem. Sed & ego tuam fidem appello, obliuiose senex, non te monui, cum oculi tui hebescerent, pilis canescerent, narres stillarent, aures surdescerent, ceteraque sensus deficerent, omnime corpus tabesceret: Hi nuntii mei sunt, hi foræ tuas pulsarunt, sed & negaras te esse domi. Sacrebrò, sat diu, monitus es: nil differo; Veni, & una mecum choreas ingredere. Ad mortem raro bene se parat, qui se parat tam sero.

Ad Morbi lethali initium.

Cum vitam meam cogito, cùm vitiorum meorum multitudinem, raritatem, virtutem, confidore, cheu, Deus, coactor nimis, & angustia mihi sunt undique. Sed melius est, ut incidam in manus Domini (multæ enim misericordia ejus sunt) quād ut annos aegum, & simul vita. Quis futurus essem, tu ò Deus, noſti. Fortassis gratia tua exciderem, si non jam vita. Mors adies, irru in me: vitam promptus, paratus amittam, modo servem. Dei mei gratiam, aut illa me servet potius, quod unum toto pectori à te, Christe Iesu, & per te flagito.

Ad Mortem.

Quid lenta me habe necas, mors sava? paratu. Non opus est tanto, vincere nolo; feri. Cur in me pharetram sic vis consumere? vita.

Ferre potest spolium sola vel aura mea. Quid enim est homo? Navis quæla & rimosa, quæ sola Homi est, jactatione vehementiore solvitur. Non magnâ tempestate opus est; ubincunque arietaveris, dissipatur. Humanum corpus ex infirmis fluidiisque contextum, linea patiens, ipso rufus situ & otio iturum in tabem, aliamenta metuens sua, quorum modis inopia, modis copia rumpitur, soli semper sibi nutrimentum vitiosum & innumeris malè hærentis, morbis innumeris obnoxium. Et absum fluit. Miramus hoc semel mori, in quo mille reperias mortis latibula? Nunquid enim ut conceidat, res magulia, & humor, & cibus, & sine quibus vivere non potest, mortifera sunt.

Ad Chri-

Æternitatis Prodromi Caput II.

49

Ad Christum Deum.

Christe mori nolo, sed vivere. Vivere querit, Christe tuo quisquis querit amore mori. Non sanè sum in meo coram, quæ ex decreto, o Deus, immixtis. Sequor te, benigne parens, sequor. Et quidni faciam, cum propriis ad te vocas? Dissolvit & esse cum Christo, multò magis melius. Et hoc ipsum desidero. Mibi enim vivere Christus est, & mori lucrum.

Philip. c. 3.
vers. 23.

§. 3. Mororis antidotum.

Quid turbaris, aut quid angeris? In manu Dei es, & ipsi de te cura est. Atqui male afficeris & ægrotas? Quid hoc tandem mali, cum sit à summo Bono? Deus tuum esse vult, & ideo quibusdam quasi morbi cancellis sepiet & coëcet, ne abeas in diversa, & à viâ aberres, quia ad cælum.

Deus ho-
minem
morbis can-
cellis sepi-
t cur?

Deus ho-
minem
morbis can-
cellis sepi-
t cur?

Captivum
esse Dei
magnum
quid est.

Iob cap. 2.
vers. 10.

Lib. 26, nat.
hif. cap. 7.

Seneca
epist. 77.
Vitam ne-
mo bene
rexit qui
motem
non con-
tempnit.

Mors in
omnes
graſſatur.
Seneca
epist. 77.

In morte
timor
mors ali-
quid mali
est.

A mus tranquillè degere, anima in expedito est habenda. Ego mei finem tuncam, cum sciam me sine fine non esse, inquit cùm sciam omnia esse finita? Ego ultimum suspirium, quod finem dabit omnibus suis pitiis, formidem? Ecce reddere dubitem, quod cā legē accepi ut reddam? At difficile est, inquis, animum perducere ad contemptum anima. Est facile, sed scienti vivere.

Summum diem probus nec optat, nec timeret.

Quin mors habeat aliquid terribile, non negamus, sed Mors habet discendum quā ratione mortem non timeamus, sed aliquid Nenō dicit, ut æquo animo in rosā jaceat, ut hilarius terribile. ad offertur mensam accumbat, sed in hoc duratur, ut dolitoris non cedar. Hilaris venientem mortem excepit, qui se ad illam diu compoluit. Et hoc maximum animi generosioris argumentum est, si exire non meavit. Scit enim quid exiturus sit, qui unde venientem meavit. Theodosius Imperator talis, de quo Ambrosius diceret solebat: Dilexi virum, qui cum morceretur, magis de Ecclesiastis flau, quam de suis periculis angelabatur. Tu ergo mortem ut nunquam timeas, semper cogita.

§. 4. Mortis contempte specimen.

Ninachetus, prætor Malacensis in Indiā, iussus magistratus se abdicare, non tulit ignominiam, veri lib. 5. Ind. honoris & solidæ virtutis ignarus. Confessim ex alio hif. mibi aliisque odoratis lignis exæcta pyrā, quadratum juxta pag. 150. suggestum nobilitatis aulae, ceteraque pretiosa veste confitavit. Ex eo suggesta ipse aurea togā gemmisque præfulgens, ad circumfulam concionem de rebus ab se geltis sordore vite sua curu differuit: expositisque beneficiis, quæ in captivis Lusitanis difficillimo tempore contulister, nullo suo delicto, spoliari se dignitate, dolenter admodum & acerbè conquestus est. Tum Lusitana ingenia detestatus (ad eodum funestas humano peccato subdit faces ambitus) se in ardente rogum iniecit, mortis contemptor.

Dicit non ab simili mortis contemptu. Alianus: Est, Alia lib. 5. inquit, & Calani finis dignus quem laudemus; alias dixit, var. hif. s. set, quem admireremur. Erit autem ejusmodi. Calanus cap. 6. fortuita Indus, cum Alexandro, Macedonibus, insuper mortis & vite longam vale dixisset, in procherimo Babyloni suburbio pyram è lignis odoratis cedro, thyo, cypresso, myrto ac lauro extinxit, obitique confueto cursu exercitio, pyram condescendit, mediisque stree lignorum stet coronatus, affulcente, quem ipse adorabat, sole. Quo facto signum Macedonibus dedit, ut pyram incenderent. At dente jam rogo, flammis involutus Calanus, constitit immotus, neque ante collapsus est, quam expirasset. Alexander viri animum ob Potentio stupescens dixisse fertur: A Calano potentiores hostes debellatos quam à se. Nam Alexander cum Poro, Taxi, debellavit, Dario bellum gesserat, Calanus cum Labore & quam Alexander. Morte.

Ergone tantum robur vanissimis hominibus fuerit in morrem, & Christiani Deo adjutore freti trepidant concidantque animis? Non est malum mors, sed mors. Mors est, mors metus. Obscuræ res ipsas examinemus, metus mors non umbras rerum. Si, Seneca credimus, mors optimi naturæ inventum, malorumque omnium remedium est. Quid ergo ad extremæ trepidatum? Excipiet nos magna & immortalis pax, voluptas æterna. Invicti esse possumus. Transfundum est. Ex ipsa igitur longioris avi desperatione sumendus est animus. Fiat virtus quod foret necelitas. Certè Christianus sapiens nihil facit invitus, necelitatem omnem effugit, quia vult quod ipsi coactura est. Ergo libenter faciamus, quod non possumus non facere: æquo animo expectemus nostræ aut finem, aut potius initium. Sereno lemper est animo, qui mortem scit contemnere.

E §. 7. Animus

Tom. I.

§. 7. Animus ad Mortem promptus.

Suidas mihi
pag. 155.
col. 1.

Zeno Criticus, ut Suidas memorat, scholâ exiens impegit, dixit pedis vulnerato. At ille vocari fecerat ad plures, terram manu pullavit, hac voce adjectâ:

Venio, quid me vocas? Ita nonaçinta annorum senex, nonquam ægrotus, decepsit. Fames Zenoni amicissima fuit, nam ea se inediâ frequenter confecit, ut desiceret.

Sed libenter sic ægrotabat Zeno, ne ægrotaret, & ut se necluetum obtemperet tranquillam atque à mortibus immunitam. Utrumque affectus est ex votu. Ne miremus

Cur homines brevis aevi, & incertæ valetudinis esse; nescirum inter mentis & pœnula valetudinem ac vitam consumimus. Neque enim coenasse nos credimus, nisi venter ad omnem satiaret fartsus tumeat ut tympanum. Ridiculi, & non infani homines, quo vitam producere debemus, eo præscindimus. Sed hoc inde est, quia persuaderi nolumus, tantas esse vires abstinentias ad extensandam ætatem. Sed quotidiana loquitur experientia, optimè dictum esse: Quantum adimes esse, tantum adicies vite. Sed ad lineam.

*Vide Leon.
Leffig. Hygia.
Greg. lib. 4.
dial. c. 11.*

Ursinus sacerdos (beato Gregorio teste) in morbo cœlestibus vîs recreatus, sepius exclamavit: *Venio, venio, gratias ago.* Cùmque adstantibus, quos calices videret, exposuisset, eaſdem voces iteravit: *Ecce venio, ecce venio.*

Int̄r̄ quæ verba abit̄ è vita?

Promptus ad mortem animus in loquitur: *Venio, ecce venio.* Hic diu tricari velle, serum nimis est. Frustra reluctamur. Natura mater est, non novarea. Evident naturam accusas, mi Theophraste, quasi nimis homini quām beſſus fayentem? magis certè hunc quām illis voluit. Quid enim melius, citò pati quod non times amplius, quām diu timere quod tardè patiaris? Longum homini tormentum demis natura, cùm vitam ei concedit brevem.

— *scilicet omnibus una* —

Expectanda dies semper —

Quid ergo cohores? vita tibi eripitur? sed simul & mortis metus, & mala vita plœma. In omni pœnæ re, omnibus hic sensus est: malle citò pati, pati quod tibi beas, quām patientia tandem timere, quām diu differre. *Lib. 8. ap. 17.* *Parvulum differt,* ait Plinius Secundus, patiaris adverfa, an expectes: nisi quid tantum est dolendi modus, non est timendi: doles enim quantum scias accidisse, timeas quantum possit accidere.

Ergo adiūt̄ o mors, habes me tuum stipendiariū: solvam quod debeo, quodcumque Deo meo vîsum me debere. Ergo libens volens

— *expléo numerum, reddárque tenebris:* è quibus tamen ad lucem cœnque immortalem me reditum erit. *Assimilatus spero.* Non mors malum est, sed post mortem pœnas dare, hoc malum est.

§. 8. Mortem timent, qui non prævident.

Res certa est: Nil aquæ terra quām impia morienti necessitas. Alpīe, quemadmodum qui alieno imperio parent, subito iussi longum iter agere, solliciti ac tristes complicandis raptus sarcinulis inbiant: vide quām queruli & indignantēs abeant, quid non matruis moniti, dum difcedunt, sapè in tergum se vertunt, & nunc hoc nunc illud oblii murmurant. Atqui nulla via est longior quām Mori, nulla durior, nulla obſcurior & incertior, nulla ſuceptior & larromibus infector, quæ ut cuncta cefſent, certè irremedialis via est. Tantò igitur attentius prævidendum, ne quid obliviscamur, quoniam hinc digressis, non ſubſttere, nec divertere, multò minù reverti licet. Ite illò neceſſe eſt milites, aiebat dux Romanus, unde redire non eſt neceſſe. Unum hic remedium eſt, ut parati animo ſimus ſemper, & vocati reſpondere, & iuſſi obtemperare, compoſitique omnibus ad primum ducis imperium, iter illud

A ingredi. Heu! quām malè ſibi consulunt, qui præparationem ad iter hoc inter minimas curas habent; cuticulam curari, & ut ſibi bene ſit, cetera comiitunt alce.

Smindyrides, perditissimus ille juvenis, jačare ſoli- Smindyrides, perditissimus ille juvenis, jačare ſoli- des ſolem orientem nec occi- des ſolem orientem nec occi-

dentem vidit: affidit ſciliat in lecho aut in menſa occi- dentem vidit: affidit ſciliat in lecho aut in menſa occi-

cupatus. Necio an non illi ſimiles reperias inter Chri- ſtianos, quorum maximum negotium, menſa, lufus, vidit.

otium. Nimurum, ita nos morti paramus, ſic æternitati preludimus. His eveniet, quod Bruto in epiftolis verē

olim vaticinatus Cicero: *Mibi crede, inquit, opprimemini, niſi provideritis:* Sic accidet incautis omnibus qui futura non provident. In cunctis quidem rebus necclaria eſt

providentia, in tamen maximè, quæ amplius quām ſemel fieri nequeunt: ubi cunque pes laſpus fuerit, eli in iis

actum eſt: unus error multa trahit errorum millia. Hæc ſemel fieri ſunt.

ratio mortis eſt: unicus in ea error, infinitos trahit er- rores; hæc ſemel trahit, æternum eſt perire. O cœci mortales! Eveniet vobis, quod his qui contra hostilis ferri aciem oculos claudunt, quaſi periculum quod non vident, nec ſentiri ſint. Feriūm, moriūm, ſentīm, ſentīm. An cœci autem, an videntes, id in vestrâ manu eſt. Reculatis ecce mortem cogitare, quam brevi & co- gitare oportebit, & pati. Ejus perpeſio ſacilius ſequetur, ſi cogitatio præceſſeret.

§. 9. Mortem timent, qui vitam negligunt.

Nequæ hæc res dubia eſt: Illi potissimum mori me- tuunt, qui vivere neſciunt; quibus omnis felicitas eſt in corpore; quibus hoc unum ſapit, bene comedere, bene bibere, bene dormire, qui calum ſuum interpre- tantur nunquam extra volupitatem eſſe: homines certè obedientiſſimi, ſed ſuo veni, non divinæ voluntati, quorum maximum eſt negotium, curiculam in bonâ pace curare, & indulgere genio, dum licet. De his ve- l. 14. mori- ſiſſimè dixit Gregorius: *Defiderunt celeſtium neſciunt, qui c. 13.* C cor in terrenis volupitibus defiuent.

Christians sapiens, cui non alia corporis, quām vîlis mancipiū cura, mortem non aliter quam digreſſum matutinum eſt nocturno quopiam inanimo & incommo- do prorsus hofitio ſpectat. Quisquis eſt, poſſes vitæ hujus exiutum non timere, ſi alterius ingreſſum ſperare poſſes; tuus hic timor inde oritur. Quamvis enim for- midati vulgo exiutus multe traduntur cauſa, omnes ta- formidari Cauſa spe beatioris vite proposita evanescunt. Qui ca- exiutus ſpe beatioris vite eva- homini latr, mœſtitia, dolor, contemptus, ignominia, damnum, orbitas, ſervitus, paupertas, ſenium, mors ipſa ſcitur.

nihil aliud ſunt niſi experientia ſchola, campus patien- tia, gloria paleſtra. **S. 10. Tria morbi gravia.** **I**n omni ferè morbo gravia ſunt, *Mortis metus, Dolor corporis, Intermisſio volupitatum.* *Quemadmodum verò ap. 78.* *calida frigidis, frigida calida curantur, ſic & illa ſu- curanda ſunt antidotis.* Videat hic eger, ne erret, & bi gravia: *etum aſtu mitiget.* Adoleſcens fuit qui medicamentis egbat frigidis, hic tamen clam medicis, domesticorum ſuſu, diebus non paucis jus bene piperatum jejunio ſtomachο transiſſit, & peccus balsamo ininxit, aliaque calidiflamma ſomenta ſuo morbo admovit, & ſeplum pœnæ mortis. Ergo Timorem mortis, amore curabimus, ſed t. Timor divino: modicū divini amoris omnem vanæ formidi- moris. nis fumum diſpellit. Qui Christianum amaverit, minū amabit vitam, Christianum ſentit redamantem.

Hoc non fit verbi: Marce, ut ameris, ana. *Mart. 1. 6.* *epigr. 11.* *Dolor corporis demulcendus eſt conſcientia tranqui- litate.* Mens bene ſibi conſcientia ægrum mitiget ſolat: corporis. *fi quidem pura conſcientia potens eſt pharmacum in Conſcientia omnes cruciat. Illud etiam dolorem lenit, quod pura eſt Gregorius ſuggerit his verbiſ: Mitigat vīm doloris, conſiderata cruciat.*

Aternitatis Prodromi Caput II.

51

derata aequitas ferentis. Longe facilis dolores aeger tolerabit, si alte in animitatem admiserit hoc unum: Justissimus Deus vult me hoc pati.

3. Intermissio voluntatis. At voluptatum Intermissio nihil afflignet eum, qui voluntates cogitaverit aeternas. Illae, quas relinquimus, vanas, breves, & plerumque fœdæ sunt, & saepissime priusquam deseruntur, ipsæ suos amatores deserunt: ea, quas patria pollicetur, immensæ, stabiles, aeternæ sunt. Facile spernit voluptatem fluxam, qui sincerè sperrat aeternam.

§. 11. Morbus virtutum ludus.

In Psal. 31. **B**ene pungitur, inquit Bernardus, si compungitur. Morbus, virtutum schola, vitiorum quoddam velutum macellum dicitur. Quisquis ægrotus est, in hoc ludo discipulus est. Valetudo contra plurimis virtutum macellum est, & schola vitiorum: dum valent, furunt; si male valerent, recte agerent. Dum omni sunt, sexcentis negotiis intricantur, Dei negotiis in postremis habent. Quam multi casti sunt dum ægroti sunt: cum convalescant, in pristinas libidinum fortes revolvuntur. Hi longe tamen ægrotarent, quibus tam peritælofa & pestilens sanitas est. Hos ergo Deus in lectum compingit, ut sibi vacent, & rem salutis curent; vana vanis relinquant, & celum suspirant. *Infirmitas gravis fibriam facit animam. Ut ad calcum res redeat; Morbus multis quidem tardiis implicat corpus, sed multis explicat animum.* Divini Pauli vox est: *Et licet is qui foris est nosfer homo, corrumpitur; tamen is qui in te est, renovatur die in die.* Hinc quamvis mala, quamvis pessima ægrotudo videatur, optimè est incepit, cum ægrum sanctiorum efficit. Multi cum sentiunt pœnam, corrigunt culpam. Nusquam prius quam in fano corpore aeger animus habitat.

§. 12. Morbus corporis, animi salus.

In Psal. 31. **C**onvalida valetudo horatris parsimonie, dehortatrix libidinum, & magistra est modestia. Tu pone sollicitudinem, quidquid corpori eveniter, salvus es, si modò valetudo animi sit bona. Enimvero plurimis ad animi valetudinem profuit ægrotudo corporis. Ille vir altus ex humili, ex aquis evenctus ad sidera, calicem claviger, cuius vel soli umbra molestias morbosque corporum pellebat, interrogatus aliquando, cui suam ipse filiam gravi morbo preffam sineret, respondit: *Sic expedit ei. Tu quid scis, an non & tibi sic expedit?* Ille idem, de quo loquor, filiam mox ut turò sanam fieri posse cognovit, & sanavit, & sanandis alii habilem fecit. Et tu quoque facito, ut tua tibi secura sit sanitas, fortasse sanabere. Denique quod tuum est, animum ante omnia cura, cùmque celesti medico curandum offer. De reliquo, si non quod optas, at profectò quod expedit, spera. Misericordia valetudo comes est quidem injucunda, sed fidelis, quæ te crebro vellit, iter signet, & conditionis tuae admoneat. In periculis tutissimum est præsidium fidus monitor. Quod si morbus sine remedio sit, file & gaudet carcere ruino lo facilis ac citius egredieris. Optime dixit Gregorius Nazianzenus: *Anima morbo affecta, Deo propinquia.*

§. 13. Morbus aeternitatis monitor.

Via ad mortem diversa. **Q**uantum hoc boni est, quod mala vita praesentis, brevi gustu perenni admonet supplici? Æger itaque infinitas amaritudines declinare studeat, quando horis pauculis tam impatienter haec amariuscula tolerat; doloribus non longis discat evadere sempiternos, quibus nec pharmacopola, nec medicus, nec herba, nec dies criticus, neque mors ipsa medebitur; malorum hic omnium medicina. Via ad mortem diversa, unus omnium terminus est aeternitas. Anaxagoras peregrinè moriens, An in partiam referri

Tom. I.

A veller, amicis interrogantibus, *Nihil necesse est,* inquit; & adiicit cauillam: *Undique enim ad inferos tantum via est.* Hoc responsum non minus convenit ad celum adscendens, quam casus ad inferos. O februm felix incendium ac utile, quia breve! O inferorum rogi formidabiles, quia aeterni!

Ex quibusdam malis remediis conflantur, & sepe parvus praesensque dolor, ut venturis ac gravibus occurret adgnit, siveque utilis qui molestus erat; ita Morbus morbus quicunque, quod magis intefat & torquet, eo aeternitatis admonet, sive in deliciis, sive in flammis ducenta. Videant sani, attendant ægri quod cant. Voluptas omnis, sed & omnis mæror brevissimis clauduntur spatiis. Mortale est omne mortalium bonum; eodem hoc circa mala omnia coæcentur. *Carceres metasque necis glorioæ aeternæ;* *Comparatum aeternitati tempus omne per breve est.*

§. 14. Morbus igitur optandus.

Optanda sepe est, inquam, corporis imbecillitas, quo maturius liber sis ac victor. Opravit hanc qui dixit: *Pro me autem nihil gloriar, nisi in infirmitatibus.* 2. Cor. c. 12. mei. Cum enim infirmor, tunc potens sum. Nam virtus in in. vers. 10. infirmitate perficitur. Propter quod placebo mihi in infirmitatibus. Ut in vaginâ lacerâ sepe bonus gladius, sic in corpore imbecilli ac morbo fortis subinde animus latet. Hoc robur est optabile, quod nec dies minuit, nec fortuna. Ægrotus non quidem idoneus est veletandis oneribus, aut aro fodendo, sed exercenda patientia, sed erigenda fiducia. Sic in navâ robustior quisque remun agit, ac prudentior clavum regit. Vita quæli navis, rerum Vita navis fluctibus & mundi pelago jaæta, suos remos habet, est mundi suumque gubernaculum; si a vilioribus repulsi est officia, ad nobiliora convertere. Vera & generosa vis hominis in animo est. Corpus animi domus quam robusta, quam fragilis sit, nihil ad hospitem, paucorum præcipue dierum: si domus corruat, migrandi necessitas in aliud, idq; perperum, domicilium hinc excluso transfert. *Virus in infirmitate perficitur.* Ecce quamvis moribus Morbus est videatur deterius, optabile tamen hoc malum est, optabile quod mali remedium si majoris. Plurimorum sanæ valutudo tunc est proferrima, cum maximè adverfa.

§. 15. In morbo quid legendum.

Zeno Demii filius, quem proxime nominavi, cum oraculum consuluerit, quæ ratione optimam vitam ducere, responsum ei ferunt: Si mortuus concolor fieret. Vel, Si mortuorum consuetudine uteretur, hoc est, ut Suidas explicat, si veterum scripta legeret. *Suidas mihi Cum libris habitare, est inter mortuos degere.* Atque pag. 366. haec cum mortuis consuetudo, vita optima. Sed sicut ægrotis plena inæcilla aut penora, sic & plena in bi-plena pectoribus aperire, & grandia obtrudere volumina in. hora & sanitatis est: fulcitur illis aut oluscum quandoque fatis grandia obtrudere est in laetissimam cœm, sic & libellus unus alterius volumina in aliquot menses. Subinde legendum aliud est, etiam infans est: ægrotis, si morbus aut dolor id ferat: sed legendum iis sicut comedendum. Quod comedunt, non statim glutiant, sed prius mandant, & cibum penè in ore, velut stomacho primo, concoquunt: sic etiam quod legunt, non oscitantes transilant, sed unam alteram sententiam expandant, & velut digerant. Altera legere, est negligere. Sed ut ægrotis librorum, quos lecturi, delectus sit, syllabum subiicio brevissimum.

E Latinis.

Robertus Bellarminus de Arte bene moriendi.
Aut de Gemino Columba.
Aut de Aeternâ felicitate Sanctorum.
P. Stephani Bineti Schola & Recreatio ægrotorum.
P. Antonii Balinghemii solatium afflictorum.

E 2

E Ger.

E Germanicis.

Academia Ægrotorum Neoburgi Anno 1625.
edita.

Liber de Imitatione Christi, omnium pñè linguarum, omnibus utilis.

Ex horum hñrorum aliquo æger velut apis libare poterit que solentur, que erigant, que doceant pati. Si morbus aut virte ratio alios libros respuat, liber ægrotus unicus sit, JESUS Christus crucifixus. Hunc ille librum assiduè legat, tot in eo reperturus solatia, quæ verba, quæ vulnera.

§. 16. In morbo semper orandum.

Ita ajo: Semper orandum in morbo. Neque hoc difficile mortido, si velit. Aut enim lingua (si eā tam potens) ad Deum divosque fundenda preces: aut, si lingua torpeat, vel vocem dolor intercludat, animus ad Deum attollendus supplex & obsecans, quieto corpore: nisi quid ardentes subinde genuitum tam secreta cum Deo colloquia recte distinguunt. Sed is sèpè morbus est, qui non solum vocem impedit, sed & animum deprimat, judeatque sibi pñè soli attendere: atque tunc patientia & tolerantia dolorum pro precibus offerenda sunt Deo. Gratulilli sacrificium est Dolor, cui jungitur Patientia. Benè precatur, qui benè patitur. Neque orare tantum, sed & exorare Deum credendum est is, qui ad illum legatos mittit tam disertos DOLOR & PATIENTIAM. At si ægrotus, cuius vocem quandoquæsupprimat, & animum frangat, & patientiam vincent doler, etiamnum tamen modus est quo ore. Circumspiciat saltem: videbit affidentes, adstantes paratos juvare, promptos succurrere. Quam facile tunc ægrotum unam alteram voculam mittere: Quo te, mi amice, mi frater, lingua nñam dolor hebetat, tuam tu mili commoda, & has preces percurere, hos & hos psalmos recita, hoc aut illud è libello prælege. Quis tam dñs sit, qui hanc operam neget decumbenti? Ergo, cùm æger suis ipse verbis pñcati non poterit, pñpet alienis. Ergo & repeto: In morbo orandum semper. Nunquam Deum importunè adire possumus.

§. 17. In doloribus, & alias per diem quid cogitandum, quid agendum.

Homo Deo fietus, tametsi atumnis pressus, doloribus plenus non male dicit: Dum spiro, spero, & semper meliora, quò mea felicitas fini propiora certino. De dolore optimè philosophatus Seneca: Nemo, inquit, potest valde dolere, & ñsu. Sic nos amantissima nostræ naturæ dispositi, ut dolorem aut tolerabilem, aut levem notum illud saceret. Narrum summi doloris intentio inventi finem. Hoc itaque solatium vesti doloris est, quod necesse est definias illum sentire, ñnimis senseris. Illud autem est, quod imperitos in vexatione corporis male habet: Non affluerunt solo animo esse contenti, nimis multum negotii eis cum corpore est. Quocirca, mi ægrote, afflueat paullatum animum à corpore deducere, & multum cum inliore ac divina cui parte versari, cum corpore, parte fragili & querula, non plus quam necesse est. Et quia raro tam assiduus dolor est, ut non subinde intermitat, subinde etiam remittat, ideo non statim omne animi exercitium omittendum cense, cùm in morbo cubas, cùm dolores sensis. Ante omnia, vide, ut si illo modo possis, preces matutinæ, & aliquod conscientia examen vesperi suum habeant progressum: si vox langueat, ore animus. Rei divina interesse non potes, & Deum tuis albeline velutum cernere: in lectulo tuo tempus tibi destina, quo Deum animo præsentem aspicias. Noctem vero & somnum nunquam ordige, quin prius conscientiam per nota quinque capita discusseris. Interdiu, cùm nullus dolor, aut remissior est, pium libellum cape, unam alteramve

A periodum perlege, & lecta expende. Quotidie, unata saltem horulam tibi felige, quam ordinaris orando, & labentem filam piis gemitibus aut jaculatoriis precatiunculis distinguas, camdémque orando finias. Sic horam integrum orasse censeberis in calo. Si nec hoc potes (quod vix ullus dolor coget non posse) saltem medianam tibi horulam defini, quæ aliquoties ad Deum mentem erigas, & per intervalla cælum suspires; hoc enim dolorem (quemcumque tandem) & mitigabit & minuet.

Ad omnium precum tuarum principium & finem, Principiæ voluntat te totum & ad omnia paratum conserva. Hæc omnia tam non difficulta sunt, ut ea vel preceum moribundus præstet, ne dum is qui in dolore est non debeat ad eo. Quod si horum omnino nihil possis, aut rectius, nihil velis, saltem unicæ illæ hora, eum quem patet dolorem, fer patientius. Noli, obsecro, mala tua facere tibi ipli graviora, & te querelis onerare: levis dolor est, si nihil illi opinio adiecitur. Contrà, si exhortari te coeperas, ac dicere: Nihil est, aut certè exiguum est, duremus, jam desinet: levem illum, dum putas, facies. Omnia ex opinione suspensa sunt; ad opinionem etiam dolemus. Tam miser est quisque quam se esse credit.

§. 18. Alter sani, alter sentimus ægri.

Lacides philosophus, cùm plurima rei domesticæ amississet: Nos, inquit, alter in scholis diffutamus, alter domi vivimus: ita sani solatiorum copiam ægris suggerunt; ubinam est æger ille qui scipium satis soletur? Nimirum, tu si hñc sis, alter fentias. Ah, quam vitrea est virtus nostra, levi collisu frangitur! Aenei nobis viderum, cùm sani sumus: dicta fundimus speciosissima, & dolores pñè provocamus: cùm adsum, fugimus, cadimus, jacemus ante illum cum hoste congressum. Sumus homines, inquis, & moribunda corpulcula vim doloris ferre non valent. Humana corpora non negem fragilia, sed non usque adeò, quin ad tolerantiam omnis adversi sat virtutum habiture sint, nisi multò major infirmitas esset animorum. Hæc nostra mollities est, qua virtutis innumeros deserentes facit, dum omne difficile tamquam intolerabile respuitur. Virtus perit, si tollatur ejus materia, difficultas.

§. 19. In omni ægrimoniam, pia ad Deum suspiria.

Domine, fortitudo mea, & robur meum, & refugium meum in die tribulationis. Hier. c. 16. vers. 19.
Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat. 1. Reg. c. 5. vers. 18.
Pater mi, probetut servus tuus usque ad finem; Tab. c. 34. vers. 36.
ne desinas ab homine iniquitatis. Psal. 118. vers. 71.
Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discam justifications tuas. 2. Cor. c. 12. vers. 10.
Placere mihi in infirmitatibus, in consumelii, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cùm enim infirmor, tunc potens sum. Tab. cap. 5. vers. 6.

Nunc Domine, secundum voluntatem tuam fac me in pace recipi spiritum meum. 2. Cor. c. 12. vers. 10.

O JESU & MARIA, amor meus, finite me pro amore vestri, & pati & mori: non sum meus amplius, sed vester TOTVS.

Sic orabat bona memoria * Alfonsus Rodri- Qui obiit anno 1617.
quecius. ep. 1. nocte Sandorum omnium, diu ultima hac verba pronuntiaret:

Primum. Libenter audire curiosa, nova, nugatoria. Ah, JESU, annum vita 87. comple-
II. Non libenter audire mortis monita. vii.
III. Conqueri de iis qui sui curam gerunt. viii.
IV. Cibos ut male paratos non probare, rejicere. ix.
V. Lectum ut male stratum exprobare. x.
VI. Credere non satis se curari, ideo murmurare & indignari. xi.

VII. Rariu

Aeternitatis Prodromi Caput II.

53

VII. Rariū de Deo & divinis cogitare & loqui.
VIII. Non in omnibus Resignatum; seu divina voluntati subiectum esse.

IX. Quædam censere intolerabilia, nec omnia Christiana patientia concoquere.

Et quælo, quid ad te, mī āger, quid in Gallia, Belgio, Italiā aut Hispaniā fiat? Tu potius quare, quid fias in celo, quid inter Divos, quid rerum agatur apud inferos.

Hoc tu quare, quidquid demum ali inter se sciscitentur. *Dimitte mortuos sepeliri mortuos suos.* Jam tibi curæ sit, cura salutis tuae unica; Unum enim est necessarium.

Quid tibi cum curiosis illis aut novis plerumque fit? Tibi his non prodes, aliis offendis es. Et quid eos aversaris, qui vicini te periculi momenti agnosce illos, facies sunt mortis.

Senes, qui bus, de more loquentes, mors fuit, non sunt imitandi. Obscuro te, lenes illos, quorum fors plures novisti, ne imiteris, quibus de morte loquentes audire, mors fuit. Et amabo te, non plus haec enim proficeris, quam sic pueriliter mortem timere? Non didiceris tot annis, libenter, tranquille, & imperterrita mori? Quid trepidas? Voluntati Dei quam integrim te committit, & negotium hoc penit omne confecisti. Si velis credere altius veritatem intueniibus, *Omnis vita supplicium est.*

Senes Contra ad Pol. 1. 28. 29. 30. Romanum sapientem h̄c tibi opportunè ingerō: In hoc, inquit, profundum inquietumque projecti mare, alternis astibus reciprocum, & modò allevans nos subitis incrementis, modò majoribus dannis defens, astiduèque jactans, nunquam stabili confitimus loco: pendens & fluctuans, & alter in alterum illidimus, & aliquando naufragium facinus, semper timemus. In hoc tam procelloso, & in omnes tempestates exposito mari navigantibus, nullus portus nisi mortis est.

At sua quæcumque credulitas seducit, & in eis quæ dilit, voluntaria mortis oblivio. Quotidie præter oculos nostros transiunt notorūm ignorante funera: nos tamen aliud agimus, & subitum id putamus esse, quod nobis tota vita denuntiatur futurum. Non est ita Naturæ iniquitas, sed mentis humanae pravitas, rerum omnium inflatiabilis, que indignatur inde se exire, quod admissa est precatio. Iniquus est, qui muneris sui arbitrium danti non relinquit: avidus, qui non lucri loco habet quod accept, sed danni quod reddiderit. Ingratus est, qui injuriā vocat finem voluptatis: stultus, qui nullum fructum esse putat bonorum, nisi præfertum. Nimirum angustar gaudia sua, qui eis tantummodo quæ habet ac videt, frui se putat. Cito nos omnis voluptas relinquit, quæ fluit ac transit, & pñè antequam veniat, autetur. Gaudeamus ergo omnes eo quod datur, reddamisque id cùm repolemus. Alium alio tempore mors comprehendit, neminem præterbit. In excubis stet animus, & id quod necessarium est, nunquam timeat, quod incertum est, semper expectet. Utrumque stultus sit, nescio, legem mortalitatis ignorare; an impudentius, recusare. Omnes, in dñm omnia in definitur, ultimum diem spectant. Quisquis ad vitam editur, ad mortem destinatur, ad æternitatem præparatur.

§. 21. Tres theses omnibus viribus, ægroti propugnande.

Prima. Circa Deum.

Nefas contra Deum, optimum parentem, quidquam queri, quæsi morbum aut nimis molestum aut intempestivum immiserit. Cum Jobo potius dicendum: *Sicut domino placuit, ita factum est: Sit nomen domini benedictum.* Et cum pià turbâ suclamandum: *Bene omnia fecit.* Sive enim vulneret, sive sanet Deus, semper benignissimi patris erga nos curam gerit, & affectum.

Secunda. Circa ipsum ægrum.

MOrbus gravior, non longas aut affiduas vult preces, sed longam & affiduam patientiam; quæ fa-

Tom. I.

A cile sit, quidquid difficile censetur. Morbi condimenta Morbi sunt, cerebri ad cælum gemutus, malorum à Sanctis omnibus tolerarorum memoria, iteratae & jaculatoriae Quæ? precatiunculae, quibus modò sanctissimæ Trinitati, modò soli Christo; nunc beatissima Virgini Mari, nunc aliis Divis supplicandum pro constanti patientiâ, & felici ex hac vita transiit.

Tertia. Circa alios homines.

Medicis tam corporis, quam animi parendum integrè. Ad ægrotum revisentibus, patientiæ, & animi bœsi compotum specimen præbendum. Et licet morbus affligit, multa turbent, quædam displiceant, plurima non satiscent, aliqua ad nutum non siant, numquam tamen murmurandum: sed omnia molesta, spe omnia præmii condenda; dicta factaque omnia submersione molesta & patientiâ commendanda.

spe præmii cōdenda.

§. 22. *Ægroti sitis qui curanda.*

Agrorum plerique cruciantur siti, præsertim febribus: nos illis fontes monstrabimus, unde hauriant pro libitu.

Latro plurimorum cæde nobilis, in Austrâ inferiore anno 1590. in rotam actus est, cruribus solum confractis, produc- Latro in diris morti in gravius reo supplicium, & restatus ce- plicis reli- exemplum. Sed viru se præstisit hic reus, & reli- giosissimus Christianus esse ceperit in tam diris suppli- ciosissimus esse ceperit.

Cenit, quæ dixit, patientiam spiravit & patientiam. Affidus vocibus Deo supplicare, scelerum venienti orare, patronos celites implorare; in dñ & concionatorem agere, atque à flagitiis adstante dehortari instituit. Jamque dies in vespere ibat, cum numerosus populus afflueret: aderant etiam, suâ opinione folatores tam gravia patientis, re ipsa tam generofæ patientiæ spectatores. Nam ille in pñas suas pronus, ut vitam quereret meliorem, spe futurorum dolorem mitigari jubebat præsentem: sed & gratias Deo agebat, qui dum irasceretur, clementius meminisset, & sic castigaret ut parceret. In illo tamen tam lento tormento, quæ ultra triduum putabatur duraturum, alterutrum orabat, vel maturitatem obitum ad ambiens dolorum furores, vel imbris opportunitatem ad mitigandos saltus & fistulas. Utrumque auxilium adfuisse obser- vatum est. Nam sub occatum solis copiosa defluxit pluvia, & ipse paullò post pñam simul & vitam defunctus est.

En, mi Christiane, & tu tuam h̄c rotam habes, sed longe molliorem, tuo te leætulo, velut rota, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & situs te premat. Quare ut opp̄tronus in te imber defatur, in Golgothâ monte leætulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pñder Servator Orbis, è cuius toto corpore cruenti depluunt imbris. Hic bibe, hic reficer, hic saturare: tantò futurus sanior, quanto h̄c biberis intemperante.

§. 23. *Ægroti sudarium.*

Chrotildis Regina Francorum, uti Gregorius Tu- Lib. 3. his- ronicus refert, ab Amalarico conjuge crudeliter Franc. c. 10. habita, Regi Childeberto fratri candidum linteum mi- initio, sit suo sanguine infectum, quod loco litterarum effet, & hoc quasi fratri diceret: Vidēsne hæc Childeberte, & paternis? cernisne quid soror patiatur, & connives? non vindicas, non defendis?

En, ægrote, Christus sudarium tibi quoque mittit, & ægroti quidem duplex; alterum ad Oliviferos colles, crux sudarium suo liberalissimè pinxit, in altero faciem suam sudore, duplex sputis, sanguine, lacrymis, plagiis deformatam impressit, mittit. dum sub cruce in Golgothæ montem duceretur. Hoc geminum tibi sudarium mittit, Christus, qui utrumque suo ipse sanguine purpuravit, & hæc quasi

E 3 verba

Nefas est contra Deum, optimum parentem,

deum

queri.

Morbus

gravior

affiduam

vult pa-

tientiam.

Æternitatis Prodromi Caput II.

verba inscripsit: Hunc mihi sudorem, & mortales, sceleras
velstra expresserunt: videris ista, & viam priorem im-
probam non definitis: Utinam nos Childeberti nunc
sumus, & in nostram ipsi vindictam animemur. Certè
patientem Christum nemo luget verius, quam qui ea,
ob quæ passus est Christus, odit.

§. 24. Ægroti lectulus.

Veritatem agrotum lectulus, etiam supra Sardanapali
plumam, supra Smindyrum rosam sit mollis.
Ælia. lib. 9. var. hist. c. 24. Smindyrum Sybaritam nemo non novit mollitatem vita-
dis molli-
tie vita in-
famis ju-
venis quis lectulus.

Laurentius longè duijores. Laurentius Martyr candente pro le-
ctulo craticulam habuit, post illum Vincentius Martyr,
& alii complures hoc ipso repositi sunt lecto, heu ni-
mum quantum aspero, cum tamen non perfusus esse
tolerabile.

De quo vide Anion. Gal. 1. 1. mibi pag. 21. Supplicium olim de Christianis horribilissimum su-
mabant Perse, quod Scaphisimus dicebatur. Non Chris-
tianus excarnificandus geminis scaphis, velut cista
oblonga & arca supinus includebat, capite solum, manibus ac pedibus exstirpatis. Pro cibo mel & lac
vel invito infundebatur, protrahenda vita & augendis
cruciatibus immanisimis. Nam interdui ardenteris
foli opponebatur inclusus, oculi vi seducebantur, caput
insuper, manus, pedeque melle ac latice perungebantur, hinc culicum ac muscarum ingentia examina partes
illas velut atro panno tegebant, porus autem ingestus
vitam quidem servabat, quia vero faciliter perfluebat,
sedam in ipsa cista putredinem, & inde vermes gene-
rabant. Ita hominem in hoc lectulo jacentem foris cra-
brones & vespæ, intus lumbrici & vermes miserimè
laniabant. Hinc siebat, ut cum mortui corpus aperire-
tur, secundè à vermis eorum inveniretur. Atque hoc
inauditum tormentum ad quindecim, ad septendeci-
m, ad plures etiam dies producebatur inter immanis-
mos Martyris dolores. Hunc mihi lectulum, mi aeger,
hoc Martyrum cubile heu miserabile, & cruciatibus
plorosum considera. O quam suaves sunt dolores
tui ad istos, quam mollis est tuus lectulus ad istum,
quam nihil est morbus tuus ad haec tormenta? Sile igit-
tur, & patientiam persevera. Qui socius est crucis, lo-
cius erit & paradi. Et optimè dixit beatus Salvianus:
Eft, socius erit & radix. Mibi genus quoddam sanitatis esse. Aletur, hominem interdum
non esse sanum.

Epist. 5.

Ioan. c. 18. v. 1. *Matt. c. 26. v. 37.* *Marci c. 14. v. 23.* *Luc. c. 22. v. 42.*

Hec cum dixisset JESUS, egressus est cum discipulis suis
trans torrentem Cedron, ubi erat Hortus, in quem in-
troivit ipse & discipuli eius. In hunc Hortum, mi aegro-
tus, omnes Calites te invitant: hic audies mira, videbis mi-
rissima. In hoc Horto ipsa coepit Lætitia tristari. Tristis
est, ait, anima mea usque ad mortem: Sustine hic & vigilare
meum. Permitte, obsecro, mi aeger, ad te quoque spe-
ctare hæc verba; Sustine hic & vigila paulisper cum te
Domino. Spiritus quidem promptus est, caro autem
in firma. Atque jam orantem audi: Pater mi, si possibile
est, transeat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo,
sed sicut tu. Patet post hoc ipsum repentes: Pater, in-
quit, si vis transfer calicem istum à me, verumtamen non mea

A voluntas, sed tua fiat. Sed & tertium eandem precatio-
nem ingeminat: Pater mi, si non potest hic calix transire,
nisi bibam illum, fiat voluntas tua. In supremis his angu-
stis, nemo unus hominum est, & Christus, qui dolorent
tuum vel minimum refocillet, nullus qui vicem tuam
participet, qui in eore tuum verbulo solerit. Etiam
amicissimi deferunt, ipsi etiam discipuli lingua quam
animo meliores desitunt, paullò ante vincit tecum
& mori parati, Jam stertunt, brevi & fugam circumspic-
tunt. Solus, & Christe vigilas, solus precari, fudas, &
laboras. O felicem te, Hortum à Domino tuo puru-
rate, & sanguinis notis velut rosis stellate, tu arecas
illas voces atque gemitus, tu suspiria lacrymis distincta,
tu preces singulibus interruptas audivitas, confusus
memor, qui Christum; soporis, qui socios oppreserat.
Garriant alii Adonidis aut Alcinoi horros; nuge sunt,
& mera dumta ad te comparati: Elysii campi, elysi
non sunt præ tua dignitate. Non erem, si te feliciorum
B primo illo paradi dixerim. Et quis me transferat,
ut olim Adamum, in nova haec & beata tempe? Sed &
o felicem te terram, quæ Domini tui cruxem combi-
bisti, unquam tam pretioso rore irrigata. Quis mihi
det ut sexcentis oculis fatigem locum quem Servatoris
vultigressus, genua contigerunt, cui se se os, oculi
appreserunt. Sed o terra, an non erubuit te premi-
tam sacra pondere, te aspergi tam nobili liquore? in d
certe rubore cœpisti, *quino* nimis pretioso purpura fens,
postquam rubentem tibi stillam novus hic hortulanus
irroravit. Ab hoc hortulano dicitur precari aeger: in In Christi
hoc Horto flores legere, est actus patientia varius con-
horo flo-
jungere. Sed hoc jam explicatius docebimus, ad istius res legere,
Horti lectulum.

§. 26. Christi inter Olivæ lectulus.

A Et Grotum vix quidquam efficacius soletur quam
ille Christi in Olivifero vireto lectulus, sed heu
rigidus nimis & plenisimus dolorum. Vide et atten-
Chriti le-
C dite. Vix hortum Christus ingreditur, & mox pavore, stulos in
pallere, angri, gemere, tristitiam aperire, tedium non Olivifero
diffiri, angore vultu prodere, vigilarum & precum
societatem poscere, a locis abire & redire sepius, qui-
tem tamen aut solamen rufi pani reperire. Et en, ut
avellatur a suis, procumbat in genua, terra faciem alli-
dat, iratum Patrem exorit, verba suspiriis distinguat,
precationem perseveret, imminentem sibi mortem
averti postulet, non tamen suæ porti quæcum summæ
voluntati letisiferi flagiter, preces easdem ter repeat, ad
suos ter reviat, toties te terre aternum, cruentum deni-
qui liquorem membris omnibus manantem exprimat,
in hoc rigido terra lectulo. O spectaculum hominibus,
& vel ipsi Angelis luctuosum! Et factus est fudor ejus, sicut *Luc. c. 22.*
gutta sanguinis decurrent in terram. Ita Christus totu-
m. *Epist. 1. 44.* *Christus totu-*Epist. 1.* 1. 16.*
plorabat corpore: undique prorumpabant lacrymae, &
quidem sanguineæ. Ita nimirus amor divinus festina-
bat in nostram salutem, ut illi tarda nimis visa fint vinci-
cula, columnæ & flagra cunctari, morati vepres & clavi,
crux ipsa nimius differri videbatur. Sic Deus dilexit *Ioan. c. 3.*
mundum. O amorem immensum, cui explendo mors *v. 16.*
una sat nō fuit, qui ante mortem vitam ipsum mori
coegerit, ita quidem ut nostri amansimus JESUS mem-
brat in terere, gutratim contabescere, & per lenta
sanguinis stillicidia diversis viis animam abire voluerit:
& tamen plus diligebar ille quam perferebat, plus per-
fere cupiebat, quam per humanam naturam valebat.
Mors, illi paenarum ejus levissima videbatur; nec ei
sufficiebat, si semel tantum moreretur in Golgotha
cœmitorio, nisi prius fuisse eriam mortuus in Gethse-
mani viridario: parum ei erat si inter latores expiraret
Et ei pa-
medius, nisi & ante sudore sanguineo sic fumaret, ut
inter lato-
nes expi-
rare.
nondum

Æternitatis Prodromi Caput II.

59

nondum hamata te flagella lacerant; nondum aculeati
fentes divinum verticem perfodiunt, nondum præ-
grandes clavi manus pedeque configunt; & ramen jam
nunc tam uberes cruris fonticuli fluant. Quid cras
fiet, cum totum corpus unus erit livor, vulnus unum;
nimurum hodie riyuli currunt, cras dabis cruris maria;
atque hie lectulus inter Olivas cespite stratus, mollis
videri potest, pro illo crucis rigidissimo.

In alterutro horum teipsum, mi^{ss}ægrote, colloca, & mox omnes dolores tuos lentes mitescere. Longe suavius tuos perferes, si tui Domini cruciatu^s estimaveris.

§. 27. *Mater Domini, ad agrotum revisens,
his eum compellat.*

E Rigete, & surge; ambulandum est. Et, nisi possis
aliter, in hac leicticula tuâ ab angelis tutelaribus
deferri te curabo ad montem, in quo mundi medicus
habitat, qui pharmaca non è pharmacopolio emit, sed
è corpore suo promit, inòd corpus suum porrigit in
pharmacum, & sanguinem suum propinat in medelam
omnium non tantum morborum, sed & mortis. In
Golgotham ergo deferri vis? En, delatus jam en, quia
deferri voluisti. Hic mihi solos præbe oculos: nullum
aliud membrum à te postulo in opus; nullum laborem
impero: solum hic *ridere*, laborare est. At tolle igitur
oculos, & en oculos tui Creatoris sanguine & lacrymis
plenos, in morte natantes. Sed & ceteras capitatis partes
vide. Nares fætore, os felle & acero, aures ludibrio,
vertex vepreto cruciatur. Vultum jam dignoscere diffi-
cile est, per hoc palloris, crutoris, livoris velum. Cetera
membra omnia numera, vulnus unum repieres. Nihil
hic sanum, nihil dolore liberum.

At tu, mi ciens, dolores sentis? Hic meus filius maiores. Angeris? Filius meus? magis. Parum solatii habes? Minus iste. Multum pateris? Plus iste. Non adeo multum tibi videris peccasse? Nihil iste: & tamen quidquid peccatis omnium debebatur, unus iste & solus except. Vide caput, brachia, pedes; vide totum corpus: nullum membrum, pars nulla cruciatibus vacat. Non tantum manus pedesque clavorum tormenta sentiunt; sed sunt & auribus, & lingua, & oculis clavi. Nec quidquam in eo designare est, cui non suum sit tormentum. Vide ergo, fili mi, filium meum, & ipsius doloribus tuos mitigia. Cruciatus tui guttulas, cum hoc tormentorum Oceano misce. Ita dolores tui plus habebunt præmii, minus tormenti.

§. 28. *Humanae voluntatis cum divina cōsensuſ, & cōſpiratio.*

Velle quod
vult Deus
nisi utilius. **V**ti sanis, ægrotis, moribundis nihil est factu facilius, ita nil omnino utilius, quam, *Velle quod vult Deus.* Hoc dies noctesque, hoc mane, meridie, vesperti, hoc horis omnibus, hoc assiduè, hoc sanis & ægrotis, hoc nemini non inculcandum. Epictetus foliæ præceptrice naturæ sapientissimus hac in re magister effectus: *Melius, inquit, illud iudico quod Deus vult, quam quod ego.* Adhereo illi ut minister & pedissequus: *cum illo desidero, cum illo expero: denique quod ille vult, idem & ipse volo.* Atque ut modum offendat, quo in rebus humanis omnibus voluntas divina est sequenda, itud insuper addens: *Semper, inquit, illud patris volo quod fit.* Quidquid enim fit (peccatum excipimus) divina voluntate fieri certum est. Hoc ergo fieri potius velimus quod fit, quidquid denique nobis ipsi vel aliis quibuscumque fiat. Et de causa hic ipse sapientissimus philosophus quenlibet monens: *Ne postules, inquit, ea quæ sunt, arbitratu tuo fieri.* Sed, si sapis, ita fieri queque velis, ut sunt. Necessitati qui probè te accommodat, sapis; estque rerum divinarum conquiscius.

Hoc ipsum de humanâ voluntate ad divinam conformâ longè confirmatius docens Epictetus: Mibi

A quidem, inquit, optabile est à morte invadī, nullā aliā re nisi Lib. 3. dis-
voluntate mea cur sonda occupatum, ut perturbatione vacuus, ^{cert. c. 5.}
& citra impedimentum dicere possum Deo: Numquid præcepta
tua violasti? Numquid ad alia sum abusus facultatibus quas
mihi dedisti? num sensibus? num te unquam incufasti? num
gubernationem tuam reprehendi? *Ægrotavi*, quia voluisti.
Ægrotarunt & ceteri, sed ego volens. Payer fuī te volente,
sed latu. Non imperavi, quia tu voluisti. Nunguā appetiri
imperium. Numquid me unquam hac de causa tristiorēm vi-
disti? Numquid unquam vulnū mindū bilari te accessit? *Par-
atus*, si quid mandas, si quid imperes. Vis me nunc ludorum
celebratib[us] abire? *Abo*. Gratiam quām possum maximam
habeo, quād me dignatus es ad ludos tuos admittere, & ad
spectandā operā tua, & ad ministracionem tuam intelligen-
dum. Hac me cogitantem, hec scribentem, hec legentem occu-
pe mors.

Superi! quam hoc Christianè, quam hoc sapienter,
quam divinè! Quid agimus, Christiani, aut quæ frons
nostra, si ad hæc talia non erubescimus? Bruta sumus
pecora, imò faxa sumus & durissimæ cautes, si sensus
nobis non redat ad luculentissimam hanc Naturæ in-
formatiæ. Sed audiant divinæ voluntati rebelles,
audiant & respondeant Epitæto æquissima postulant:

Offendite mibi aliquem, inquit, qui egrotat, & beatus sit Lib. 2. diffa-
qui & in periculo sit, & beatus: qui & moriatur, & sit bea- fert. c. 19.
tus: Animus ostendat aliquis vestrum homini, qui idem post med-
cum Deo sentire velat, posthac nec Deum nec homines cul-
patur, qui nulla re frustretur, qui nullo casu ladatur, qui non
irascatur, qui invidet nemini, qui non emuletur: qui (quid
enim amabit ergo opus?) ex homine Deus fieri desideret.
Certe fieri licet hoc voluntarium conjunctione. Quo-
crica ergrotus cum eodem Epicureo lapere non reculet, Ench. c. 77.
dicatur: Duc me, ô Deus, & tu voluntas divina, cō-
quò sum a vobis definitius. Sequare enim alacriter.
Quod si nolueris, & improbus ero, & nihilominus se-
quar coactus. Ergo, si Deo ita vobis fructus ita fin-

Aut igitur velimus in rebus omnibus , in morbo Malus esse
etiam & morte, quod vult Deus; aut fateamur, nos data vult qui
operā quod bonum & rectum est, aversari & NOLLE. studio re-
clusus esse vult, qui studio recusat esse bonus.

Nihil desperatione periculosis, nihil pejus salutis Desperatio-
hostis inventi. Cetera enim suis cuncta remediis tione nihil
leniuntur, hoc malorum maximum atque ultimum, ubi pejus.
abcentem animam oppresserit, nullus jam remedio lo-
cus est. Huic ergo cum temper, tum in fine vehementius
obstinentur est, quod & tunc urgere acrius soler, &
nihil jam est reliqui quo salutis consilia cunctando rej-
icias. Extremæ horæ negligentia proflus irreparabilis Negligentia
est: non resurget, qui hic lethaliter ceciderit. Ergo vel horæ ex-
tandem evigila, agere. Pejus est numquam quam ad tremis ir-
reverperam expurgari, & omnino quidquid nimirum differ-
reparabilis est.
pejus omurgit. Oculos in altum erige, certe par-

lum crucifixi Domini peccatum, aperta ad amplectum brachia, patata ad medendum vulnera. Neque hic oratio Ex homolog.
longe est opus. Penitentia te erasisti, & perorasti. Dic nos neglecti,
ex animo, Peccavi, Datur tibi propitiatio. Emendatio-
nem sponde, & veniam imperasti. Nullum tam ma- Misericordia
gnum est hominis peccatum, quin multo maior sit Dei dia. Dei
misericordia. Hanc spera; spes non confundit. Suavis Do- major omni-
minus universus, & miserationis ejus super omnia opera ejus. n peccato.
Ipsum Dominum audi: Nunquid abbreviata, inquit, & v. s.
arvulæ facta est manus mea, ut non possem redimere? aut non Rom. 8.5.
est in me virtus ad liberandum? Psal. 144.
v. 9.

Sed nos frequenter omni ex parte fallimur: in peccato fervidi, post peccatum gelidi, peccando quidem exultamus, memorando peccata desperamus. Multi Peccatores peccant, cum peccaverint, veniam desperant, multi utrumque male, sed hoc alterum muldo pessime. Ergo niam defraudent peccatores. Iij. c. 5. sc. v. 2.

est qui exoratus ab humeris illam tuis transferat, qui
graviora jam transtulit: cui nil grave, nil difficile est. Tu
Pigra dilatio excusatne ca-
ret.
Ps. 50. v. 19. Satis est sero quam nunquam respicere. Ergo animo
præfatu utere, & respira; paucæ lacrymulae inferorum
incendium extinguit. Cor contritum & humiliatum
Deus non respicit.

S. 30. Spes vite melioris miseras mitigat.

Seneca ad Marciam C Vm Seneca ex te quæro, mi ager, Quid meritis
miseras tuas? ad hoc genitus es, ut perderes ut perires,
conf. c. 17. ut sperares, metueres, alios tæque inquietares, mortem & ti-
meres & optares, & quod est pessimum, nunquam scires, cuius
Iter ad su-
peros
quod est
facilius.
In Phæd. est
quod omne futurum incertum est, & ad deteriora cer-
tius: facilius ad superos iter est, animis citè ab humana
conversatione dimissis, sic enim minus fæcis ponderis
que trahunt. Nempe leviors ad originem suam revo-
lant, si liberant antequam altius terrena concipient.
Nec unquam magnis ingenis chata in corpore mora
est. Exire atque erumpere gesunt: agrè haç angustias
ferunt, vagi per omne sublimè, & ex alto assueti hu-
mana de spicere. Inde est quod Plato clamat: Sapientis
animus totum in mortem prominere, hoc velle, hoc
meditari, hac cupidine ferri, exteriora tendentem. Et
quād illud clare Plato de meliore vita! Mishi videtur,
inquit, vir qui revera vitam in studio sapientia posuerit, cum
fiducia moriturus, plenus bona spes, quod magna ibi premia
consequetur, si obierit. Hoc præfici viderint in tepeficiis, ut
in toto id non videas? Quid ergo, mi ager, res terre te
turbant? brevi cœlum habitabis. Illuc aspira, & quid
quid miseriari fentis, minus fentis.

S. 31. Spes vera vite beatissima.

P Octas aut philosophos tibi hic non ingero: res seria
est. Ex ipso divini eloqui fonte propinabo tuis
2. Tim. c. 1. cum Doctore orbis: Scio cui credidi, & certus sum, quia
v. 12. potest est depositum meum servari in illum diem. Quid re-
Eccl. c. 34. pidas curta spes homo? Siracides etiam audi: Qui ti-
ad 21. met Dominum, nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipse
est spes ejus. Timenta Dominum, beata est anima ejus. Ad
quem respicit, & quis est fortitudo ejus? Oculi Domini super-
timenter eum, protector potenter, firmamentum virtutis, tegi-
men ardoris, & umbraculum meridiani, deprecatio offendis, &
aditorum casus, exaltans animam & illuminans oculos,
dans sanitatem & vitam & benedictionem. Regius vates
quād hic fortis, quād intrepidus, etiam funus suum
prospercunt: In pace, inquit, in idipsum dormiam & requie-
scam, quoniam tu Domine singulariter in spes constitutus
Ps. 60. v. 5. Quād illa alibi exprimit: Quia fatus es spes mea, turris
fortitudinis à facie nimici: inhabito in tabernaculo tuo in
secula: protegat in velamento alarum tuarum. At dicas: Im-
patientia mea malè me jubeficere. Hic iterum tibi
Ps. 70. v. 5. remedium, cum Davide clama: Quoniam tu es patientia
mea Domine, Domine spes mea à juventute mea. Neque fatus
huius regi, frequentissime exclamasse: Spes mea in Deo est;
Ps. 61. v. 9. Deus spes mea. Sed & alios ad idem hortatus: Sperate, in-
quit, in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda
vestra. Cur tunc lequaris, tortis voce precentem? di-
Psal. 118. ergo animos. Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem
v. 50. dedisti, bac me consolata est in humiliitate mea. Et cum Hie-
Nier. c. 17. remia vate: Et ego non sum turbatus te pastorem sequens, &
v. 17. diem hominis non desideravi, tu scis. Non sis tu mihi fornici-
ni, spes mea tu in die afflictionis. Eundem alibi monentem
audi: Quæcāt vox tua à ploratu, & oculi tui à lacrymis, quia
v. 16. est merces operi tuo, & est spes novissima. Jobus in hoc confi-
dentissimus: Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Idem jam
Iob. 13. & in mortis vicinij degens: Rursum, ait, post tenebras spero
v. 11. & 12. lacrem. Scitote, clamat Siracides, quia nullus speravit in

A Domino, & confusus est. Quis enim permanxit in mandatis Eccl. c. 2.
eius, & derelictus est aut quis invocavit eum, & despexit il. v. 11. 12. 13.
lum & quoniam pius & misericors est Dominus, & remittet in
die tribulationis: & protector est omnibus exquirientibus se in *Of. c. 12.*
veritate. Et Oleas: Spera in Deo tuo semper. Nam, Omnes v. 6.
qui sperant in eum, non informantur. Siquidem, Bonus est 1. Mac. c. 2.
Dominus sperantibus in eum, anime querenti illum. Bonus est v. 61.
cum silentio prestolari salutare Dei. Verè, bonus Dominus, & v. 1. & 26.
consortans in die tribulationis. & sciens sperantes in se. Sed & *Nab. c. 1.*
nos scimus quoniam cum apparuerit, similes ei crimus, quo-*ver. 7.*
niam videbimus eum, sciti est. Et omnis qui habet hanc spem 1. Ioh. c. 3.
in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Spem ergo fir-
missimam concepe dei bonitate; & ille sperantem in
se non deseret. Videbis Deum in regione vivorum. *Ps. 114. v. 9.*

S. 32. Tranquillitas è vera spes.

C Onvertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus *Ps. 114. v. 7.*
B beneficet tibi. Quid fatigaris per tam varia laborum
genera? En, adest Dominus, omni labori tuo finem im-
positurus. Define ergo, mea anima, velle misera esse, &
tot laboribus instabiles. Quiebitus tuis initium morbus Morbus &
& mors. Laborio, inquis, initia. Ita est. Sed scis; ple mors quie-
rumque nulli dies minus quieti quam qui quieti proximi:
nulli minus festi, quam qui festos antecedunt. Idem
hic. Requies tua, eterna requies: Nunc Parasceva te fa-
tigat, brevi sequitur Pascha nunquam finendum. Age,
& brevem adhuc seu laborem, seu dolorem exhausti:
jam portam spes, non tantum illam per quam è vita
hac egressus, sed & per quam ingressus est in illam æter-
nam. Etsi vix labore coepis; tunc tamen fatis est la-
borarum, quando id ille censet, cui laboratur. Tu ergo,
mea anima, vanis vana dimittre, & ad Deum te verte,
qui beneficet tibi. Beneficia illius in te summa & innu-
mera: arenam maris citius numeraveris quam ista; qui-
bus utique ad calum tibi viam (ita bene spera) non ad
inferos voluit aperire. Bernardus Clarevallenensis hoc an-
C te obitum suis unice commendavit, ut in tutissimo di-
vinæ clementia sinu spesi anchoram firmarent. Illud igitur
carmen regium in corde & ore veremus assiduè: *In Ps. 30. v. 1.*
Dei in nos
beneficia,
sunt innu-
mera.

S. 33. Solatium è doloribus.

E T hac mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non par-
1ob. cap. 6.
cat, nec contradicam sermonibus sancti. Hoc igitur so-
lato, interim dum me dolores urunt, incalescam, & anti-
mum virisque colligam, quando cruciatum magnitu-
do certam mihi mortis spem est allatura. Scio enim
dum me dolores velut parturientem excruciant, fore ut
tandem salutis & incolumentis spiritus, vitaque al-
liquantus requiesque tranquillitas parata mihi sit, ut Dei
misericordia super me resplendat, sive cum mortem
infest, sive cum vitam tuerit. Nulla igitur mei commi-
seratione retardetur Deus, nam si moriar, liber & secu-
ritas a peccandi mente evadam, nec unquam deinceps
Dei voluntati resistam, ut qui ex hujus vita & morta-
lium inconstitutia receferim. Valde videlicet imbecilli-
tati meæ timeo, ne forsitan in via rectæ & proposito san-
cto deficiam. Cum itaque haecenus, per summam Dei
misericordiam & gratiam, in bono permanerim, aut
inde avulsum, citè redierim, nolle ab vita innocentia
recedere; quamvis spes mihi firma sit fore ut nunquam
Deo contradicam. Non est igitur cum mortem timere
debeam, sed potius est cur eam constanter experire ac
expectare possum: quam cum tandem immittere in me
voluerit Deus, tantum abest ut illam deprecari velim,
ut pro magno potius beneficio eam sim habiturus. San-
ctus enim esse, cum conari debeam, à sanctissimo &
purissimo spiritu, Deo, nihil iniqui, aut parum mihi
utile accipere possum. Adeste igitur dolores, exerceite
me, prout vobis à Deo concessum. Incipere mori &
non dolere, vix ulli contigit. Scio, hæc sacra aliter non
constant.

Mors non
est timida.

Æternitatis Prodromi Caput II.

57

constant. Per dolores ad mortem itur: hæc via regia est. Exiguo tempore dolemus, ut non dolcamus æternum.

§. 34. Dolores omnes frangit Patientia.

Dolor, res acerba, immitis, horrida, tristis, amara; natura adverba, sensibus odiosa, sed quæ virtus ope si non dulcescere, certè leniti frangit, fôr etiam, si virtus animum armaverit, aut sentiri parcis, aut quodammodo nec sentiri quidem possit. Ita dico: qui in hac locâ non volens terga dat, sed toto nisu ac bonâ fide resistit, semper est superior, semper abit vîctor. Quid ô lumen murmuras contra tuum Ægulum: illi ab æterno destinatum, vas istud in honorem, hoc in contumeliam, aliud in alium usum, omnia tamen fragilia fingere & mortalia. Quid ergo indignaris? Querela & indignatio nil aliud quâm accessio mali sunt: Nil enim tam exasperat fervorem vulneris quâm ferendi impatientia. Omnis indignatio in tormentum suum proficit. Sic laqueos fera dum jaet, astringit: sic aves vîcum, dum trepidantes excutunt, plumis omnibus illidunt. Nullum tam arctum est jugum, quod non minus lœdat ducentem, quâm repugnantem. Unum est levamen malorum etiam ingentium, PATI, & necessestibus suis obsequi. Quid igitur morbo corporis, animi morbum addere juvat, tèque miseriorem facere murmurando, & illum tibi reddere infestorem, qui labores hominum ex alto videt, patientiamque considerat, remedium illam compensaturus & premio.

Ita est levamen malorum.

Patientia opprimit dolorem:

Et animi vim auger asperita temque doloris imminuit. Extremitas in dolore est gaudii principium.

Tom. 5. 5. ad 16. Pauperas gravis morbus illi.

violaret, præsertim cum per morbum vel naturam, nec pœcibus quidem vesci posset. Ovis agitur & jusculis contentus tantus princeps, omnem aliam aulae laetitiam mensa sua excludit; volutique non solum non aliis, sed nec sibi esse offensioni. Sie Ecclesiam matrem, se vero filium professus est, cuius feliciter esset, matris leges sanctissime pœcibus servare, quam eas explicare in suum favorem. Ergo in lethali morbo ab omni pœcude tam squamosa quam pilosa constanter abstinuit. Atque hoc primum: Alterum; in codem morbo preces Canonicas nunquam omisit. Sed & illud in illo præclarum: Cum querela esset ad ipsum delata, feras segetibus nocere: Bene est, inquit, facile huic incommmodo medebo: malo ego ferim omni carere, quam propter aliam subditos in damno esse.

Ubi jam illi queruli agroti, sibi que tam indulgentes, qui cum non omnia ad nutum fluunt, cœlum terræ miscent. Vel saltē purpuras sequuntur, si nolunt cœtones. Mendiculus nudus humo cubantes emulati renumunt: duces & principes in leculis decumbentes imitentur. Lazari aur Laurentii exempla nimis antiqua sunt aut ardua: Tantorum præsulum recentissimi factis paria facere conentur. Nimis ignavi militis est, non tantum non commilitonis, sed nec ducis exemplo moveri.

§. 27. *Patientie speculum, Rex Maximus.*

Ignavi militis est, ducis exemplo non moveri.

Homini nil timendum preter peccatum.

Desribit hoc Cervara Turrianus de felici excessu Philipp. II. Hispaniarum regis. Idem est Hisp. Franciscus Guillimanus Latino. Morbi quibus confitabatur. Rex Hisp. Ejus patientia.

Philipus II. Hispaniarum Rex, grande posteris exemplum, tam iniqua valetudine confitatus est, ut omne genus deteriorum morborum in eum unum conjurasse videri potuerit: totius corporis doloribus gravissime oppresus jacebat, quid nisi spirans cadaver. Dixisse hunc Principum Regis que maximum, Calamitatis trutinam & Morborum tabernacula cognoe vocari. Morbi, quibus simul codicemque tempore confitabantur, hi præcipue numerantur. 1. Arthritis, seu morbus articularis. 2. Manuum pedumque ulcera. 3. Apostema geno & dextri musculi. 4. Febris continua. 5. Hydrops, & sitis perpetua, maxima. 6. Febris Tertia. 7. Dyfentria. 8. Infomia. 9. Accesus quod nullam in partem moveri potuerit. Horum morborum panem singuli satis fuerint ad crucias & mortem inferendam: quid non fecerit omnium simul incurias? Sed ille animo, quo valebat, generosissimo, & vero Christiano patiente, hos omnes morborum impetus sustinebat, tantò sanior ac vegetior mente, quanto minus corpore, illistrissimum proflus patientia Christiana speculum. Hoc Philipus a Jobo didicit, magno illo in erra Hisp. principe, quem tot abacti greges, tot adempta spes, tot ruina oppresorum pignorum inopinatus interitus, statu movere non potuerunt. Nudum ipsa nuditas, misérum ipsa miseria quasi olecebant. Nudum se ingeflum, nudum egesturum canebat, & tanquam pro beneficio Deo gratias agebat, & laudes pælcebatur: Dominus dedit, Dominus absulit, sic nomen Domini benedictum. Non illum crenimations amicorum, non aliorum contempnus, non uxoris blasphemia irrisio, & acerbissima insultatio vinebat: hanc increpabat, illos refellebat, omnes monebat: diceret etiam in throno sedere regnante. Plaga pessima totum corpus percussum fratebat ulceribus, fantes defluebat, omnibus membris velut cavernulis erodentes vermiculi erumpabant, vivum erat cadaver: his cruciatibus nec tantillum frangebatur: sanie velut otiosus sibi spectator testa radebat; puredinem fororis, verium agmina fratrum loco amplexabatur,

A & (Tertullianum agnoscet) erumpentes bestiolas in eodem specus & paltus foraminose carnis revocabat. Unde mutas hic aheneus, & robur triplex circa pectus tam calamitosum? Quia nihil sibi male concium erat, nullis culpis pælcebatur. Fortunæ illud regnum diabolus abfulerat; proprium animæ patientis & eque impurum nec abstulerat Jobo, nec illi nostrum potest auferre. Vis videre & audire Jobo potentiores? Attende, nam & ipse attentionem postulat.

§. 38. *Patientie specimen, typus, speculum, exemplar absolitusum, Christus Dominus.*

O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte, Thren. c. 1. si est dolor, fuit dolor meus: ad te Christus de cruce vers. 12. clamat. Per viam hanc Calvaria transis, cum adversa Dolores pateris; sed transis tantum, quia dolores tui quicunque, nostris ad hoc dolorum astrium ac pelagus nihil sunt, dolores Christi imagines sunt. Atius crucifixus verus est dolor, in quo toto nihil est quod dolore sit liberum. Olfa, nervi, yenæ, fuit dolor & si quid horum à flagris & spinis illasum, per fumum vis, ultimam extensionem, inmaniter jam cruciat. Nec est qui hæc tortemanta tanta vel verbo molliat. Amici plorantes (& quot eorum?) nil prosum, fugiti fugiunt, & quem antea clavis, jam probris & lingua configunt. Sed nec afflictissima mater juvare potest. Ipse Pater natus derelinquit in tormentis filium; cuius oculi spissi, tabo, lacrymæ pleni nil nisi lacrymantem matrem & triumphantes hostes aspiciunt, aures contumelias fature nil nisi farcasmos & blasphemias audiunt, lingua felle corrupta, siti exulta, frigida rogat, nec impetrat, nares cadauerofus factus ad extreum usque halitum cruciat; flagella & vepres recentissimos etiam in rivulos fanguinis protrudunt, membrorum compagine luxata ossa numerari cupiunt, purpurati clavi dimiseros se negant nisi mortuum. Quidquid designes tote corpore, certum cruciatum ostendis; animum extremè afflictum omne solamen destruit. Et tamen in tantis suppliciis Christus in non questus, non indignatus, nulli male imprecatus, imò veniam deprecatus est omnibus; tot patientia de dictum, quorū tūlīt vulnera, quorū injurias. Attende jam & vide, si sit dolor tuus, sicut dolor tui Domini, tui Servatoris. Christum non amas, si pati recusas.

§. 39. *Panoplia agroti Patientia.*

I nterrogatus Demosthenes, quid in eloquentia judicaret precipuum, respondit: *Actio.* Roganti, quid proximum? respondit: *Actio.* Roganti, quid tertium? Nil aliud respondit, quam *Actio*. Ita primum præmium actioni; sed & alterum ac tertium eidem attributum. Si queratur, quid agroti maximè sit necessarium? optimè necessaria responderit qui dixerit: *Patientia*. Si deno queratur est patientia: *Patientia*. Iterum querenti quid decentissimum in morbo? Hoc ipsum repetendum: *Patientia*. Una sibi Patientia triplex hæc præmium depositum: uni eidemque prima, & altera, tertiaque est assignanda laurea. Hoc Lyc. c. 21. ori divino credamus. In patientia vestra possibitis animas vers. 19. refras. Nec aliter Paulus: Patientia, inquit, vobis necessaria Hebr. c. 10. est, ut voluntatem Dei facientes reportatis promissionem. Eccl. vers. 36. quid tibi vis ò impatiens? Quoniam per multas tribulaciones oportet nos intrare in regnum Dei. Quo pungentis, in vers. 21. de nascitur rola quæ coroneris. Veritas proclamat: *Qui Lyc. c. 14.* non bajulat crucem suam & venit post me, non potest meus vers. 27. esse discipulus. Igitur Augustini consilium admittit, & August. in Patere quod non vis ut assequaris quod vis. Hoc ipsum Salo. 1. Gal. 7. 9. mon inculcat: Disciplinam Domini, filii mihi, ne abicias: nec Prov. c. 3. deficias cum ab eo corriperis, quem enim diligit Dominus, cor. v. 11. & 12. ripit: & quasi in filio complaceret sibi.

A Tuteleari tuo Angelo idem tibi quod Tobia di- Tab. c. 12. & tum crede: *Quia acceptus eras Deo, ideo necesse fuit, ut ten- vers. 13.*

1210

Æternitatis Prodromi Caput II.

59

Tab. c. 3. à tatio probaret te. Hoc autem pro certo habet omnis, qui te collit (ò Deus) quid vita ejus si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectari in perditionibus nostris: quia post tempestatem tranquillum facit, & post lacrymationem & fletum, exultationem infinitam. Sit nomen tuum Deus tibi benedictum in secula.

Luc. cap. 6. Ergo, Beati qui nunc fleti, quia ridebitis. Vasa fragili probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. Ægrotus Edi. c. 27. igitur ad omnem patientiam compositus dicat: Irám. Domini portabo, quoniam peccavi ei: donec cassam meam iudicet, & facias iudicium meum, & educes me in lucem, video iustitiam ejus. Quod si divina ira tam gravis est purgat, quā erit gravis quā damnat? Hanc nulla, illam vel mediocris fecit patientia. Quapropter, mi agrore, ad omnigenam te patientiam compone: Patientia tibi antea omnia sumimē necessaria est. * Cibus tibi fortassis non sapit: Patientia: communis hoc agrotis est, & plerumque primum, eduliorum gustum non habere. Somnus tibi brevis & interruptus? Patientia, agroti vix unquam tam bene dormiūc a sani. Dolores te urunt? Patientia: hoc morbi proprium, hoc agrotare est. Fortassis negligenter tibi ministratur? Patientia: agroti in omnibus latifacere, difficillimum. Fortassis defunt qui recreant & solentur? Patientia: Christus Dominus consolator est optimus. At multa defunt, que necessaria videntur? Patientia: defunt omnia, unica modò adit Patientia, & salva erunt omnia. Ad Carolum V. Imperatorem articulare morbo laborantem Elektor Brandenburgicus Joachimus revisit, monitum medicorum opera utendum. Cui Carolus: Optimum hic remedium, inquit, est patientia. Ita profluit: Ægroti Panoplia est Patientia, hac ille se armet, & nec morbum, nec dolores, nec mortem nimis formidabit. Cum his ille hostibus fortiter congedetur, & certò vincat: Nam Patientia vincit omnia.

* Sit illud fortassis minus elegans, aut prudens Anton. Guverneur dicitur: Non erit clamor in valetudinario, si patientia fuerit in infirmito, & charitas in infirmitate. Patientia armatur nec mortem nec dolores timeret.

§. 40. Tandem migrandum est, hospites sumus.

Cit. in Cat. Vita nostra hospitium est. & cum abeunte abit recordatio, tanquam memoria hospitii unius diei præterit. Non credis? redi post dies pauculos, & narras te ibi pridie hospitatum, negabit diversitor, se tot supervenientibus ullius meminisse: sic fluctus fluctum elidit, nubes nubem. Luculentissime Augustinus: Omnes, inquit, peregrini sumus. Ipse est Christianus, qui in domo sua, & in patria sua peregrinum se esse cognoscit. Patria nostra sursum est, ibi hospites non erimus. Nam unusquisque hic & in domo sua, hospes est. Si non est hospes, non inde transeat. Si transiit, hospes est. Non se fallat, hospes est: velut, nolit, hospes est. Sed dimittit illam dominum filii sua, hospes hospitibus. Quare est in stabulo si ejes, non alio veniente discederes? Hoc facit & in domo tua. Ceteri tibi locum patet, ceterus es locum filii tuis. Nec mansurus manes, nec mansurus reliquias. Si omnes transiimus, aliquid quod transire non potest, operemur: ut cum transiimus, & illud venerimus, unde non transiamus, opera nostra bona ibi inveniamus. Quando igitur hospites sumus, migrare non recusemus. Non est latius iter peregrino quam in patriam.

§. 41. Tertius vita terminus.

Job cap. 14. Vt dies homini anumerati sunt. De ultimo vita termino sum. Nobis meritus ejus, apud te est. Constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. Quidquid agas, o homo, quidquid inolariis, vita tua dies jam anumerati sunt tibi. Orbis medicos ad te convoca; Podalyrios, Machaomias, Æsculapios, Hippocrates & Galenos omnes reviviscere jube, non hi omnes vel horulam annis tuis apponent, ultra quam velit Deus, * Pharmacopolia exhaustias, aurum & uniones glutinas, ut vitam extendas, tamen terminos qui præteriri non poterunt, non promovebis. Cautus sis, quantum velis, vita pericula om-

A nia declines, morborum principiis obstes, numerum menium tuorum non augabis. Opes, voceas, roges, nihil agis; vita tua termini jam constituti sunt, nec unquam (quidquid resistas) præteriri poterunt. Arenam maris tu quidem innumerabilem credis, sed & hanc numeratam habes is, qui vita tua annos, mensis, dies, horas, momenta habuit numerata jam ab æterni. Quid- Ars vel in- quid vel ars tua, vel industria tibi promittant, spatium dustria spatium vivendi nec unico momento tibi reddent auctius. Ci- vivendi non potest borum tibi præstantissimorum copia sit & selectus; vini florem bibas, minquam labores nisi ad sanitatem; tan- reddere somni capias quantum & lex archiatrorum, & ratio auctius, valetudinis poscit; ad numerum & cales & algeas, nihilominus mortalis eris, & ubi vita tua metam (quam Deus ab æterno prævidit) contigeris, age valede rebus humanis, & ad rationem reddendam te parat; tribunal te vocat. Nullam hic moram, nullas inducas, nullam Nullæ incomprenditionem quere. Eundum est; ne tergiver- B fare: ratio reddenda est; ne excusa: mora omnis præcita est; ne dilationem postula. Numerus mensium cuiusvis hominis apud te est, o Deus: constitutisti terminos ejus qui præteriri non possunt, non possunt, non possunt. Neque Senecam hoc latuit: Nemo, inquit, nimis curio- Consol. ad Marciam cap. 20. ritur, qui victus diutius quam vixit, non fuit. Tali suum, — metasque data pergeunt ad avi.

Fixus est cuique terminus: manebit semper ubi positus est: nec illum ulterius diligenter aut gratia promovebit. Lecticam tuam centum medici, sexcenti amici, mille cognati sepiant, eorum tamen nemo juvare te potest, unus & filius Deus potest. Actum est de te, o homo, actum est, & quidem actum est in aeternum, si tunc hominem habeas Deum. Æternum perisisti, si hoc mortis momento à Deo recessisti, aut, si prius recesseris, ad Deum non accessisti, receptus in gratiam. Ultimum vi- tæ tua momentum sententiam de te pronuntiat. Qualis vita moreris, & cadis, talis resurges, talis vives in omnem mentum eternitatem. Ahi sapere incipe, & Deo vivere. Quidquid sententiam agis, memento aeternitatis.

§. 42. Prima agroti Objectiuncula.

F Acile meipsum solari potui cum tanus & valens fui: facilè provocabam mala absentia: ecce dolor, quem tolerabilem esse dicebam: ecce mors, contra quam multa animos locutus sum:

Nunc animis opus Ænea, nunc pectore firmo.

Nimirum aliud sensi cūpiti, aliud nunc sentio cūm jaceo, in lectum dejectus. Extra arenam hostem laceferile facile est; in hanc inferre animum illum quem extra hanc conceperis, difficile. Mortem passum concepisti. Homo sed cūm extra mortiferi teli jactum noscere credi: mortem mus. At vero cūm homo se in eodem cūm morte circa concludunt videt, hostem quem spreverat, timere incipit. Atque adeo aliud est, hanc meditari, aliud luctari: teli mortiferi jactum illud etiam timidi norunt, hoc non nisi fortium est. si esse cre-

Quid ais, mi agrore, quid contra te ipsum quereris? Quid pristinam cāmque bonam mentem mutas? Quia fērō pugilis sit, cūm in umbrā est, sapere, & animos altos gerere; cūm lucte sua pulvrem ingreditur, despere & animo collabi. Bonus gladiator etiam in arenā confilium capit, etiā prius inops consilii. Sā, mi homo, & aude: vicisti, si velis vincere; si polliſ non desperare. Editotem & Munerarium tuum Christum aplice te aspirantem. Certaminis tui non spectator tantum est, sed Christus & adjutor: & omnia arma quibus ipse usus, quāsi manu nō tantum tibi porrigit. At tibi illa forsan, ut Sātīlis Davidi, habilia certaminis spectator non sunt: flagra, spinas, crucem recusas: Scutum capē est, sed ad- PATIENTIAM: hoc teclūs eris & turus. Cetera bono jutor. Deo committe. Nostī illud Abramī ad filium: DĒVS Gen. c. 22. PROVIDEBIT. vers. 8.

Objectum-

Objectiuncula altera.

Ecce morior, qui diutius vivere poteram. Imò certè non poteras: nam si posles: puto viveres. Sed hoc dicere vis, volebam seu sperabam. Et hoc tibi credidimus, prout animus mortalium vitæ avidus, spei credulus est. Modicum vivi, aix. Quid si plus viviles, nunquid idem non vellis? modicum in Spacia vita huius impatiens.

Spatia hu- ideo non vixiles modicum? Spatia vite hujus impati-
dixi vita & incerta sunt, cuncta tamen brevia; vixit aliquis octo-
impati- & ginta annis, quid hic quo^{is} plus jam habet, quam qui
im- certa sunt.
sunt. nisi forte curas, laboréque, & dolores, & fadi-
cione, & cetera, non solum viximus. Aut quid plus haberem
sunt.

ac peccatum in lucro ponimus? Aut quid placet esse
vixisset o^{ct}ingentis? nisi virtutes illius numeremus, non
annos. Certe etiam Machufla non genti exaginta no-
vem annis, quid fuerunt nisi vapor ad modicum parentes
Nobis omnino raudiu vixit auct tantum. ut non fib-

vers. 15. Nullus omnino tamdiu vixit aut tantum, ut non modicum vixisse videatur, & est planè modicum quid.

modicem vimine videtur, et sic inveniatur. quid hic vivitur: itaque si diu vivere deleat, vita illa quærenda est, ubi semper vivitur, quæ esti hic non sicut tamen hic queritur. Sed ego morior, inquis, dum bene agere cogitabam. Quid agere cogitabas, nec agebas? Si forsan in perpetuum cogitasses. Sunt qui bene agere semper cogitent, nunquam tamen incipiunt, nunquam agant. Tu, credo, unus illorum eras. Quod si bene agere cœperas, ne dubitares, quamvis boni operis finem mori præveritas, apud infallibilem rerum estimatorem rati tibi subtrahitur; integra merces tuæ est, non actuū modò, sed & votum. Bono sis animo. Rectum a brever ierat ad premium est. MORI.

Mori est modo, sed & votum: Bono in animo: Recantum
rectum breve iter ad præmium est, MORI.
iter ad præmium. §. 43. *Contra alias ægroti querimonias.*

Agrorum innumeræ plerumque querela sunt. Vero
quætae sunt iuu-
meræ. **A**loquuntur, quin simul & querantur. Quoties il-
læ voces ægroti audiuntur? Heu me miserum, me affi-
ctum, me oppressum doloribus? quoties ex alto suffi-
rio sum. Ah, &, Heu, æger ingemitur? Sed si rem ad vir-
tam trutinam examinari, filium vertet, dicetque
pius: Bene est, bene habet: sic Deo placet; si meo Crea-
tori visum est: me felicem; beatum me inter verbos
non tyramni sed patris: Deo laetus. Deo gloria: exulta-
in premium omnibus mihi bene facientibus. Sic, ægri-
te, sic dicit, sic optoret. Seneca sapienter hoc monere
solet: *Noli, ait, mala tua facere tibi ipsi graviora, & te querelis
rare. Detrahendas prætoriorum dolorum conquesiones
& illa verba: Nails unquam fuit pejus. Quos cruciatibus, qua
mala pertulisti nemo me surrectum putavit. Quos deplo-
lus sum à mei auctoris à medico cruciatus. In equaleum impo-*

Dolores
preritatos
retrahere
misericordia
est.
non sic distractuntur. Etiam si sunt vera ista, transferunt. Quia
javar prateritios dolores retrahere, & miserum esse quia fuerit
Quid, quem non multum malis suis adjicit, & fibi
mentitur. Circumcidenda igitur duos sunt, & futuri timori
veteri incommodi memoria: hoc ad te, am non perit, in
nondum. Quid ergo frustra queritis, & dolores ipsi se
impatientia ungue fodicas? Misericordia, inquis. I
beatus: Bono loco res humanae sunt, quod nemo
vitio suo miser est. Beatus homo qui corripitur a Deo
Proph. cap. 3. qui enim diligit Dominum, corripitur, & quasi patet in
vers. 12. complacer fibi. flagellatus autem omnem filium quem rec
Hebr. c. 12. Incraptionem ergo Domini ne reprobres: quia ipse vulnera
vers. 6. medetur, percutiri, & manus ejus sanabunt. An necris, vu
Iob cap. 5. quod a chirurgo est, medicamentum esse & intuitum
v. 17. & 18. Iudicantur: Tunc ergo non vulnus, sed manum vulnera

letum? Tu ergo non valias, te nihil? valere
attende, & fateberis te jam esse multo faniorem (c.
Seneca epist. 78. animo, si velis) quam cum esses sanissimus. At dolor
inquis, gravem sentio. Quid si sentias, si illum mi-
briter tuleris? Quemadmodum perniciose est h.
fugientibus, sic omne incommode magis insta-
denti & averso. Sed gravis est cruciatus. Non est
tum, levia tantum tolerare. Cogita, non dicam
centena millia fortissimorum martyrum; sed alios
non ignatos doloris victores. Narrat Seneca si

Eidem

A quendam, qui dum varices præberet exsecandas, legere librum pœnileveravit. Martyres aspicis: mutilatos, sectos, laceratos, astos, confoffos, fricos, fullatim ac guttatin mortuos vides. In hos memoriam sparge; & mirare te illis cetera simillimum, illorum tamen patientiam diffimilium esse impatiens tua. Sed nihil, inquis, agere me linit morbus. Itane, nihil omnino? Vide quæso: corpus tuum invalecudo tener, non animum. Itaque, si curtor his, tibi pedes sunt ligati; si furor aut faber, manus impedita. Quod si animus tibi esse in usu solet, suadabis, docebabis, audies, disces, quæres, recordaberis etiam ægrotus. Quid porro? nihil agere te credis, si temperans æger sis? si ostendas morbum posse superari, vel certe sustineri. Eft, si thi crede, virtuti etiam locus in mundo. Virtuti lo-
Habes quod agas; bene luçate cum morbo, & satis eus est in lectulo.

§. 44. *Agrotus ad seipsum, contra seipsum.*

B **Q** Vid ago? siccine ante canos morior, nec mihi,
quod alii conceditur, senescere? nimur in hoc
omnes errore verfamur, ut non putemus ad mortem,
nisi *enes* inclinatōque jam vergere: cūm cō statim in-
fania, & juvenus, etiāque omnis nos ferat. *Aspas senē*. *Sap. cap. 4.*
Eturia vita immaculata. *Senectus omnium pulcherrima* *vers. 9.*

est. *Proba vita.* Melius est, cani sint lensus hominis quam caput. *Senectus* doribus abunde dives est, qui coluit Deum, qui prudente vita instituit, qui bene vixit. *Et* porro gloriiosus est, virtute sua quam temporis dono dives sensisse. Quicunque ad extremum fati sui venerit, diu

Vix illæ vixit, & senex moritur. Stat sua cuique dies, ad quam cùm venerit, metam attigit. Sed ea vitæ avaritia est, ut, Avaritia cùm moriendum, omnes nobis juvenes, hoc est, immo-^{que} ritudini ad mortem videamus, etiam octogenarii senes. Sed

quid frustra annorum tuorum paucitatem numeras? Deus ibi vivendi spatiis scriptis in tabulis providentia sua, istud tu non ampliabis. Hoc iudicium a Domino Eceli. 6. 41. C omni carni: & qui supervenienti tibi, in benefacito Altissimi: v. 6. & 7.

five decem, five centum, five mille anni. Non est enim in inferno In inferno
accusatio vita. In Orbe aeterno, nulli Deum accusant quod nulla ac-
vitam non dederit longiorem : scilicet accusant, quod euasio
vitam non vixerint meliori. Tu igitur hoc age, & an-
nos aeternos in mente habe. Nulla est iactura punctum
temporis amittere, & aeternitatem lucrari. Generosissi-
mè dixit Rex Macedo: Ego meo^{rum} non atatis spatio, sed Cart. lib. 9
cap. 12.
perennitatis. Tu quoque te metaris, non annorum ter-
mino, sed aeternitate, que nullum habet terminum.

§. 45. *Ægrotus ad Deum*

D Eus meus, & desiderium cordis mei. Ego misellus homuncio, & vermiculus vilissimus, huc lectulo affixus jaceo, sine manum & pedum usit ofitio, iners, torpidus, inutilis servulus; terra grave pondus, nullus pro te labores perfero. Desidero tamen, ô Deus, desidero tui causa quam plurimum laborare: desidero pro te algere, affutare, fatigari, vexari, cruciari pro te: famem & siti, molestias pro te quam plurimam perferre, dolores pro te acerbissimos tolerare desidero.

Hoc me desiderare docuit beatus Dominicus, qui *Chronicon* cum maximis doloribus solito gravius urgenter, moni- *S. Dominicus* tutus est a socio, rogarer Deum misericordiam secum agi. Cui vir sanctus subiratus: Nisi, ait, de tua simplicitate mihi conserفات, te protinus hinc expellerem, quod haec dicere non veritus sis. Et mox in nudam humum se abiecens: Gratias, inquit, tibi ago, mi amantissime Deus, pro his que mihi dedisti preferenda. Auge dolores, multiplica crucias, da centum morbos: dabis etiam, sat scio, simul patientiam.

Equid ego aliud dixerō, quām hoc ipsum: Exiguum
nimis est quod parior, ô Deus, his doloribus (alios, at-
que alios addet. Saviora longè verbora sum meritus;
quām tu mitissime Deus parcente manu infligis. Hic
Pompeii

Æternitatis Prodromi Caput II.

61

Domine ne parce , hic ure , hic seca , hic lacera , modò
parcas æternum. Si mihi sint centum corpora , centum
ego crucis , tui amore , vestire velim : modò tibi placeam ,
modò inter tuos numerer , ô Pater amantissime , quid-
quid mihi tandem doloris a laboris sit sustinendum .
Nullos labores , nullos dolores respuo , nullos Excipio .
Tua in me voluntas , Domine , integrè fiat . Scio enim ,
quam bonum sit & facile , tibi , Deus , servire ; apud quem
opus , & operis faciendi voluntas æquali sepe præmio
afficiuntur : apud quem voluisse facere , & fecisse , ejus-
dem esset pretius & meriti potest .

Morbus
non potest
expire
veille ope-
rari.
Ex mala mīa vīent, quia nī amplius operari possum.
Sed tamen, licet posse operari morbus mīhi eripuerit,
non tamē eripuit velle operari. Volo, Domine, volo,
& dum in me superest vel halitus, tui amore & facere
& pati paratus sum quidquid centum, quidquid mille
familiorum tuorum tuo amore flagrantissimum faciunt
& patiuntur. Dic tantum Domine, quid me vis facere?
quid pati me vis? Plenos ego tibi bonorum desideriorum
Mundos offero. Ad Indos curram & extremos
Japonas, sed voluntate curram & desiderio: non ob-
stabunt huic montium juga, non precipitia vallum,
illa concendam, hæc subibo: animum meum non mor-
tabuntur nivium cumuli, non eluviones aquarum, hos
transfæabo, illas petrumpam: non faxa, non ignes re-
vocabunt; illa percalcam, hos suppreßum ibo. Irra-
tiones etiam, contemptum, convita, falsas accusations
pro te lubens volens patiar; propter te, o eterna Sa-
piencia, fultus haberi non tantum non recuso, sed am-
bio; sed & verbera pro te & tela accipere affecto, mil-
lies pro te mori ardenter concupisco. Nihil nimis ar-
dum, nil nimis acerbum, nihil nimis difficile, nil erit
inexpugnabile. Omnia superabo, pervincam & expu-
gnabo omnia, te ducē & adjutore. Et quidquid per vi-
res non licebit, quocumque pedibus aut manibus per-
reptare non potero, illuc desiderio accedam, eō ex-
peditis cogitationibus pertingam, id voluntate fætem
& animo evincam.

Sed nunquid haec tanta desideria, si in opus prodeant, calum mihi referabunt? nunquid si haec omnia factis representare, aspectu Dei dignus ero? Ah! Domine Deus meus, si pariar & faciam, quidquid omnes unquam sanctiflimorum hominum passi sunt & fecerunt, quidquid etiam pati aut facere voluerunt, non tamen ideo dignus sum qui vel momento te fruar; quareminus ero, cum hac exigua & opere casla desideria tibi offero. Quibus ergo modis iter ad calum mihi expediem: O infinita bonitas, si me misereri nolis, & cum est de me: in calum nunquam admittar, si tua misericordia excludat. Unicum ergo mihi asylum restat, unicum refugium ab ira tua & justitiae in me indignatione. Misericordia tua, Domine, Oceanus est & immensissimum mare, in hunc ego me Oceanum, in hoc mare præcipitabo, cum me voluerit mors de hoc vita colliculo dejicere. Sed etiam nunc dum colliculum hunc occupo, in inexhaustum tuum, & Deus, infinita misericordie pelagus me abficio, certa spe, in his aquis tutum me fore ab inferorum incendiis. Clamo igitur cum Davide:

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.
Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele
iniquitatem meam.
Sed & in extremis meis angustiis; in supremâ & ultimâ
vita mea horulâ, cum animâ meâ jam jam erit & veteri
sua tabernacula migrandum, hoc ipsis pro me clamare
volo singulas respiraciones meas: inqâ jam superfestes &
fanus deliberatissimè & ardentissimè volo, & jubeo, ut
in ipsis mortis meæ momento, aut proxima ante illud
tempore, singultius spiritus meus, tam Angelis quam
hominibus vel singultiendo significet, se ad te, o Deus,
clamare, neque verò aliud quam hoc ipsum;

MISERERE MEI DEVS, SECUNDVM MAGNAM
MISERICORDIAM TVAM.

§. 46. *Ægrotus cum Deo pacificatur.*

• **S**ummum illud ac pñmè ultimum Ecclesiaz Africanæ decus, Fulgentius, Ruspensis Pontifex, doctrinæ & vita sanctissimoni conspicuus, sepruginta diebus ante obitum, assiduè ingeminabat has voces:

Domine, da mihi modo patientiam; postea indulgentiam.
Hoc vir sanctissimus contra vim morbi, velut scutum
objiciebat. Imo quod vehementius urrebat dolor, eod
dentiis precabatur hic praesul:

Patientiam, ô Domine, patientiam; postea da indulgentiam. Hoc est cum Deo suavissime pacisci, nec premium ante labore, nec triumphum cupere ante victoriam, nec amoenissimum montis jugum sine fidore velle consondere. Obiit Fulgentius ipisi Januarii Calendis, novum utique annum exorsus in celo nunquam finiendum.

Beatus Richardus Cicestrensis Antifites, ille alius tam benignus, sibi rigidus, qui tria millia pauperum pane unico refecit, qui non hispido solim cilicio, sed & ferrea corpus loricâ domuit: hic in fatali morbo, jam ultimâ linea admotus, illud Christi Domini crebterim reperitur:

In manus tuas, Domine, commendabo spiritum meum.

Subinde & Matrem Domini his vocibus in clamabat:

Maria Mater gratiae

Mater Misericordia,
Trinitatis

Tu nos es b hoste protege,
Et horum misericordia.

Inter quas voces animam reddidit **Candidori**. Nimirum quibus dura vita est, vix dura mors est. Et quemadmodum mori, poena improbis, sic portus est probis, & ingressus ad immonitalem vitam. Ita mors invitis imperat, volentibus servit.

¶ 47. *Deo gratias, assiduum sit agroti canticum.*

Virgo beatissima, Domini mater, MARIA, ne un- Bonav. de
quam Deum benedicere cessaret, ut Bonaventura via Christi
la soquirit, illud unum in ore semper habuit: *Deo gratias cap. 33.*
Neque aliud ferre respondere solita est, quam hoc
pium, *Deo gratias*. Hanc loquendi consuetudinem Ec-
clesia in tali auctore pie reverita, suis omnibus voluit
esse iustissimam. Hinc illa Christianis olim, ut iam *Vide hic e. 3.*
Religiosis, in omni salutatione & congressu familiaris *s. 21.*
Prox: *Deo gratias*

Divus Cyriacus cum a Proconsule Galerio interro-
gatus brevissime respondisset, recitata tandem est tabellā anno 261.
contentiā: *Thaſcium Cyriacum gladio animadverti placet;* num. 30.
lxxi. Cyriacus, Deo gratias. Spiculatori vero aureo vi-
giti quiunque numerarii justi a suis diaconis Laurentius
Martyrum antefigurans, in candente craticula afflatus
statas egit. Thelica quoque fortissimum martyrum dum *Idem tom. 2.*
angulis lacerat, hoc ipsum inter carnificum tabiem *anno 303.*
geminavit: *Deo gratias.* Euplius etiam martyr, qui de-*num. 39.*
sum suspenso ad collum Evangelio plexus est capite,*anno 1465.*
euplius iteravit hoc unum, *Deo gratias.* Bonifacius istud
martyr, in favissimis cruciatis: *Gratias,* inquit, tibi
go, Domine **I**es**v**. Beata Clara continuus viginti
et annis, morbo inatabescens, assiduè *Deo gratias* re-
lit. *Anima que beneficuit, impingebitur.* Veritatem dixit *Prov. 6.11.*
Augustinus: *Quid melius & animo geramus, & ore proma-*vers. 25.**
us, & calamo exprimamus, quam Deo gratias? Hoc nec *Tom. 2.*
brevius, nec adulterius, nec intelligi gratius, nec agi fru-*epiph. 77. at*
tus poteſt. *Deo gratias,* qui te tam fidelis pectore deditavat.
c. In adversis, inquit Chrysostomus, infideli maledi-*To. 4. hor. 8.*
c, Christiani gratias agunt. Vide quanta sit hac philo-*in c. 3. epiph.*
ta, cum Daun lexicis, diabolum pudescat, quod male fa-*ad Colos.*
et, nihil esse faciat. *Nam & tu simus gratias agi,* & Deus *mihip. 1159.*
orem amputat, & diabolus absedit. *Nihil hac lingua san-*
us est, qua in adversis Deo gratias agit. Ceteri non est inferior

Æternitatis Prodromi Caput II.

De Patient. lingua Martyrum; utraque pariter coronatur. Tertullianus A cap. 13. Jobum commendans: *Cum ille homo inquit, ad omnem acerbum nuntium, nihil ex ore promeret, nisi Deo gratias.* Unum Deo gratias in ærumnis dictum quantum valeat. Joannes Avila peritissimus interioris hominis magister, dicere solebat: Plus valet in ærumnis & doloribus unum Deo gratias, quam sex millia in rebus prosperis & bonâ valerudine. Nam Deo gratias agere, inquit, tempore consolatiōis, est omnium; atqui tempore calamitatis, propriè proborum. Quare, mi optime ægrote, per tuam te salutem oro sic animum, sic linguam formam, ut quo pejus tibi est, hoc tu promptius dicas: *Deo gratias.* Tum deinde imitator crucifixi Domini censeberis, cum etiam in doloribus audebis dicere: *Festidit vexent, maiores angant, desint plurima; Deo gratias.* Saviant dolores, augeantur Gratiarum cruciatas, tormenta crecant, *Deo gratias.* Dicerepar, dictione inter lanier, occidat; *Deo gratias.* Haec voces celum penetrant, aduersa est haec musica Deo gratissima; gratiarum actio inter aduersi vers & tormenta. Ad hoc hortatus Paulus: *In omnibus, Deo gratissima.* inquit, *gratias agite: tam in morbo, quam in valerudine.* 1. Thess. c. 5. commoda, tam in inopia, quam in copia, tam in perturbatione quam in tranquillitate, tam in adversis Morbus est quam in prosperis. In omnibus gratias agite. Non enim majus beneficium, iudicium, plerumque majus beneficium Dei est, neficium, morbus, inopia, soluti defixio, honoris privatio, quam si omnia ad notum fuerint. In omnibus ergo agendum gratias. In quacunque ments positione sit ægrotus, dicat tamen: *Benedicat Dominum in omni tempore; semper; psal. 53. v. 1. per laus eius in ore meo.* Nullum si momentum, nulli sint dolores, in quibus ægroti grave sit dicere, *Deo gratias.* In omnibus gratias agite. Tanquam gratiarum actio nobilior, tanquam patientia est gloriose, quod morbus aut dolor vehementior.

§. 48. Ægroti vox in Deum fiducia.

Mori est serium est negotium, & pars minimè ludicra. C Et merito possit ex ægrotō quarti: Vixit te forum æternitatis alegre committere? Viam inis & longam & ignotam, & quod pervenies? His optimè responderit aeger qui non miserorum illud multitarit: *Debo, Cogor.* Sed illud potius ero. Tā mente dixerit: Spissitum meum Deo meo libens volens impendam: ita me committo æternitati, ita keru abeo.

Sic prorsus, sic & sani sentiant, præsentim ii qui velut moribundi obeunt. Ex horum numero recte quis dixerit: Jam pridem mori copi, jam morior, jam delibor & consumor, jam iter ad æternitatem insisto. Et quia Dei misericordia finem nescit, & mensuram omnem exceperit, sic pergo intrepidus: *In te, Domine, speravi, non confundar in eternum (sic spero) in eternum, in eternum.* Et quamvis è divinis paginis mille me oracula confirmant, largissimam tamen rationis lucem, quam hic Romanus sapiens allat, non sperverim. Quid de morte, & vero etiam quid de redditu à morte ad vitam, sit sentiendum, à priscis sic docemur.

Cum venerit dies ille, qui mixtum hoc divini humanique fecerat, corpus hoc, ubi inveni, relinquam: ipse me Deo reddam. Nec nunc finis illi sum, sed gravi terrenoque detineor. Per has mortalitatem aëris, illi meliori vita longiorique proluditur. Quemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & preparat non sibi, sed illi loco, in quem videtur eniit, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatiū quod ab infantia pater in fæcūtūtē, in aliū natura sumimur partum. Alia origo nos expectat, aliis rerum status. Nondum celum, nisi ex intervallo, pati possumus, prouinde intrepidus horam illam decretoriam proficere: non est animo supraemum sed corpori. Quidquid circa te rerum vides, tanquam sarcinas non asportandas aspice. *Transfundum est.* Dies iste quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus.

Seneca epist. 102. post med.

Spatium ab infante in senectute in aliū natura patrum nos sumit. Vitæ dies extremus, æterni natalis est.

Quid cunctarū? tanquam non prius quoque, relicto, in quo latebas, corpore exieris? Hæres & relutariis: um quoque magno miseri matris expulsum es. Gemis, ploras: Nascentis & hoc ipsum flere, nascentis est. Sed tunc debebat est flere, ignoscis; rudis & imperitus omnium veneras, ex maternorum viscerum calido mollique fomento emulsum efflavit aura liberior. Deinde, offendit dura manus tæsus; tenetque adhuc & nullius rei gnarus obfutuisti inter ignora. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cuius ante pars fueris: æquo animo membra jam supervacua dimittit, & itud corpus diu inhabitatum pone. Scindetur, obrutur, abolebitur. Quid confrustraris? ita soler fieri. Pereunt temper velamenta nascentium. Quid ita sic diligis, quæ tua? istis operatus es. Veniet, qui te reveler dies, & ex contubernio feci arque oolidi ventris educat. Hinc nunc quoque tu, quantum potes, subvola: utique etiam necessariis, quæ cohercunt, alienis. Jam hinc altius aliquid sublimiusque meditare. Aliquando B tibi naturæ arcana retegentur, discutier ita caligo, & lux undique clara perceperit. Nulla serenum umbra turabit; aequaliter splendebit omne calidat; dies & noctis intimi vices sunt. Tunc in tenebris vixisse dices, cum totam lucem totus aperies, quam nunc per angustissimas oculorum vias obscurè intueris, & tamen admiraris tam procul. Quid tibi videbitur divina lux, cum illam suo loco videris? Hæc cogitatio nihil sordidum in animo subsidere finit, nihil humile, nihil crudele. Deum omnium rerum illi testem ait. Illi nos approbari, illi in futurum parati jubet, & Æternitatem propone. Æternitas, quam qui mente concepit, nullus horret exercitus, mœte conterret tuba, nullis ad timorem minis agitur. *cepit natus exercitum.* Quid quæsio sancti Christiani? Hæc cogitemus, hec meditemur. Nemo bonus male moritur, nemo malus, bene. Brevis ad Æternitatem via est mors.

§. 49. Conflanter.

C Onstante, obsecro, confortante. Nulla est patientia, si desit Constantia. Sed erit qui dicat: Hæc patientia si jam altera, jam tertia, jam quarta vel quinta, jam non deficit contra hebdomas est, quæ decumbo. Objicit aliud: Hic statu, jam sexus, jam decimus, jam decimus sextus mensis agitur, ex quo male habeve copi. Non deerunt qui querantur jam se altero, jam tertio, jam octavo, jam decimo tertio anno, & pluribus in morbo esse. O Patientis boni! non valde patientis est animi, ad calculum tam animi exactum, dies, & menses, & annos revocare. Durate, est ad calquatio, durate & vosmet rebus servate secundis. Verè culum dies patiens, esti annos plurimos decubuerit, Temporis punctum est, inquit, quo morbus me tener, cum æternitatem spece. Omnis labor brevis est, requies semper. Fuerunt qui pene tamdiu agrotarunt, quamdiu vixerunt.

Beatus Servulus, qui Gregorium Magnum habet encomiam, a primâ atate usque ad finem vitæ plurimis annis paralyti detinebatur, ita quidem ut nec manum ad os mouere, nec in alterum se latus versare potuerit: nihilominus tota pænibet Biblia memoria mandavit audiendi. Istitu vivere quid erat, nisi diu mori? Dümque sic quotidie tot annis moreceretur, illud unum, *Deo gratias,* assiduè usurpabat. Huic omnes in morbo anni, licet tam arumnois, nihil esse vidi sunt ad æternitatem.

Beata Lydwina virgo Schiedamenis, ipso tringitæ octo annos diversis morbis conficitabatur, mendicantem. Ita Zoch. Lippelso, & Franc. Haec dixit mori quam vivere, tot illis annis quos fatus 14. inter gravissimos, inauditos, & pene continuos dolores April obiit exegit. Omnis cruciatuum varietas in illam conjuravit. *hæc virgo anno 1433.* Annis tringita vix tantum panis comedit, quantum viro robusto in triduum sufficerit; vix erat tribus noctibus aliquid quietis cepit. Accessit ad tantam morbo *hoc cap. 2.* rum saevitatem extrema paupertas, gravis & ipse morbus. *anno 1433.* In hac

Æternitatis Prodromi Caput II.

63

In hac arumnatum congerie Lydwina hoc unum assidue prosumtavit: *O bone JESU, misere mei.* Huic etiam virginis trinita oœto anni per maximos dolores acti, vix punctulum videbant ad æternitatem.

*Sed est quæ & Servulum & Lydwinam annorum in morbo consumptorum numero supererit. Beata Coleta, virgo Corbejana incredibilem dolorum vim annis amplius quinquaginta patientissime suffinuit. Subinde oœtudo toto vix horulam unam dormivit. Festis ac dominicis diebus dolores plerumque augebantur. Quandocum tam corporis quæm animi ægritudine quætiebatur. Et quod illa singulare Dei favore interpretabatur, omnia sanctorum martyrum tormenta sanè horrenda gradatim experta est, alius cruciatiibus super alios divinitus immisus. Inter hos illa saepius dixit: *O si ego una omnium febrium astus ac frigora pati possum! Theatrum esse cupio, in quo genus omne morborum ludus, ut inde Angelis & Deo spectaculum fiat. Leuctulus, aliorum agrotorum fomentum, clavis illi ac vertribus sparsus videbatur. Hanc illa formidabilem dolorum continuationem ac seriem, annis, ut dixi, amplius quinquaginta, admirabili patientia toleravit. Verum & huic virgini tot anni vix momentum visi sunt ad æternitatem. Potuit & haec virgo cum beato Bernardo dicere: *form. 14. in Opus meum vix unius est hora: & si plus, pro amore non can. med. sentio.***

Quare, mi ægrote, si dies & annos tui morbi computes, momentum voca; si patientiam atque constantiam, Beatorum æternitatem spera, labor est exiguis, brevis dolor, æterna merces.

§. 50.

VT tam sanus quæm ægrotus ea quæ sancte apud animum suum statuit, in opus possit producere, & verbis facere facta, sequentes orationes addimus, animo confirmando.

I. ORATIO.

Sanis, ægrotis, Moribundis aſſidue dicenda.

DVLICISSIME Domine JESU Christe, in unione illius charitatis, quæ teipsum Patri obulisti in mortem, offero tibi cor meum, ut de me & per me fiat beneplacitum tuum. Dulcis JESU, hoc beneplacitum tuum eligo & desidero, quantilibet adversa, morbus & mors, infest, & me totum fidelissime Providentia, sanctissimæque Voluntati tuae committo. Spero enim, & rogo, ut me, & omnia quæ circa me sunt, tu dirigas ad gloriam tuam, & animæ meæ salutem.

II. ORATIO.

Ad conservandam cum divinâ Voluntate Conformitatem.

DOMINE JESU Christe, qui ad gloriam tuam, & salutem nostram lata permisces tristibus, & ad profectum nostrum secunda adversaque evenire permittas, bonitati tuae gratias ago, quod mei fueris recordatus, & hac exigua cruce servum inutilem visitaveris. Pero autem gratiam ut ex hac qualicunque visitatione tuâ, fructus & proventus, quem tu defideras, consequatur, neque impatientia vel ingratitudine meâ impeditur. Tuam, quæso, manum porrigitas, infirmo mihi, meque sicut Petrum Apostolum, cum mergi cepisset marinis fluctibus, potenti dextrâ erige, ne sub hac cruce labefactam & cōcidam. Quod autem potes, id velis etiam rogo, ut presentem & amarum, carnique molestum calamitem à me transferas, sicut Regem Ezechiam cum lacrymis orantem exaudisti, & letalit morbo mirabiliter liberasti. Verumtamen non mea, sed tua (quæ semper justa est & sancta) voluntas fiat. Penes te stat omnis auctoritas de filiis judicandi arque decernendi, nec

Tom. I.

A quispiam te rectius novit, quæ pharmaca morbis nostris curandis convenient. O mi amantissime Pater, argue, corripe, castiga, ure, leca hoc tempore, ut in æternum parcas, neque in furore tuo peccata nostra inferni flammis exuras. Scio multis prodeſſe vigam tuam, cum dilectos filios corripiſ, & corripiendo purgas, exerces, probas, priuſquam electos corones. Paratam cor meum Deus, paratum cor meum, quomodo & quandiu tibi placuerit, ne virga tuæ paternæ subjici meamque patigiam in cruce probari. In te Domine speravi, non confundar in æternum. Me totum sanctissimæ voluntati tuae submittio, arque committo. Etiam si me occideris, tamen in te vite fontem sperare non desinam. In manibus tuis, sunt fortes meæ.

III. ORATIO.

Ad acquirendam Patientiam.

NOSTRI Omnipotens Deus, quæm vile sit & fragile hoc manuum tuarum fragmentum, quod ex pulvere formatum, à levi vento concutitur, frangitur, & tandem iterum in pulverem evanescit. Adeo nihil est quod meis ego viribus fidam, qui carne contra spiritum semper relucante, tot sentio motus indignationis, impatiens, pusillanimitatis, diffidentiae, aliamque perturbationum, quando vel leviter tangor. Tuam igitur opem implor, celestis medice, divinum tuum pharmacum, quod PATIENTIA dicitur, mihi cupio communicari. Supremum nempe in morbis etiam acerbissimum levamentum est PATIENTIA.

Da mihi, quæſo, Domine, praesenti & æquo esse animo, ut velut ambidexter leta & tristia, suavia & aspera non aliunde quæm de paternis tuis manibus profecta suscipiam, mihiq; divinitus esse immissa certissimè credam, quoniam ad filiorum tuorum exercitationem ac profectum dirigis omnia.

CODECAT me, obsecro, spiritus tuus, quo confortante possumus omnia, ut sciām animam meam in patientia possidere usque ad mortem. Tu es Dominus qui aculeos & dolores omnium & singulorum laborantium consideras: ego verò licet nondum ad sanguinem usque restiterim, tamen carnis imbecillitatem & recalcitrantis naturæ vim ſæpe vel invitus exerior. Tantò igitur magis adjuva, Domine, imperfæcum meum, ut virtus in infirmitate perficiatur, & ego sincere restari possum, Virga & baculus tuus ipsa me confortata sunt. Adhæc grātia tua duce relpcionem ſæpe in faciem Christi mei, & filii tui crucifixi, qui se patientibus omnibus absolutum PATIENTIA ſpeculat & exemplar præbat. Sed & lebæſimi ac fidelissimi amici tui in cruce meâ me confortant, qui tanquam aurum in ardenti fornace à te probati ac purgati, atrocissima quæque supplicia pro te, ut patientissime, ita & fortissime perurerint, tantò nunc Capiti finaliores in celestibus delitiis, quæ ante patientiores fuerint in gravibus tormentis.

IV. ORATIO.

Ad augendam Patientiam.

VITA hæc nostra peregrinatio est ab exilio ad patriam. Et ne detineat nos amœnitatis viæ, quo minus ad te, DEVS, recte & celester contendamus, excitas nos stimulis, & spinis pungis, ut concupiscamus requiet & finem itineris. Sunt ergo morbi, flatus, luctus, moror, adversa omnia, velut calcaria quibus segnis hic equus, vel verius, asinus urgetur, ne semper in viâ subsistat. Fac nos, Domine, obliuisci viæ, meminisse patriæ, atque si adjicias pondus adverorum, adde etiam robur ne succumbamus oneri, ad te perpetuò intenti & erecti. Ceterum, tua, Domine, sunt omnia; fac de omnibus sine exceptione, quod inscrutabili tuo iudicio vi-

F 2

fum

sum fuerit, hoc uno dempto, ne me tibi inimicum esse
patiaris.

V. ORATIO

Resignationem sui in divinam voluntatem complectitur,
e Ludovico Blofio.

Dilectissime Domine Deus meus, memor esto, quæso, benignè considera me pauperem creaturam tuam esse, te vero Dominum & creatorem meum. Ecce ego me in æquissimum judicium tuum offero & gratissime voluntati tue integrè resigno, paratus hunc & alium quemvis cruciatum, quamdiu tibi placuerit, sustinere. Uttere me sicut vis, in tempore & æternitate. Quidquid tu pater caelestis in me & de me facere decreveris, facito, nam ad omnia quæ possum humilitate, me to um tibi offero, trado, & resigno. Libenter patiar pro te quidquid super me venire volueris, indifferenter enim volo de manu tuâ bonum & malum, dulce & amarum, latum & triste suscipere, & pro omnibus gratias agere. Custodi me solum, ô Deus, ab omni peccato, & non timebo mortem, nec infernum, dummodo in æternum me non projicias, nec deles de libro vita, non mihi nocebit quidquid venerit tribulationis super me. Adeo mihi Domine JESV, in omni loco & tempore, siquæ hæc mihi consolatio, libenter pro te velle carere omni humano solatio. Et si tua mihi defuerit consolatio, tua voluntas & justa probatio erit mihi pro summo solatio. Sit nomen sanctum tuum nunc & in æternum super omnia benedictum.

VI. ORATIO

Iusdem sensus, sed brevior.

O Amor ineffabilis, ô dulcissime JESV, Deus meus, si mihi dares optionem & promitteres, quæcumque peterem, te daturum, non siud peterem, quæm hoc ipsum quod patior, hoc milles peto, ut laudabilissima Voluntas tua secundum optimum benefacitum tuum in me, de me, per me, & in omnibus semper fiat.

Hic legi possunt in Imitatione Christi lib. 3. c. 29. & c. 30.

VII. ORATIO.

Litanie Agrotis & Moribundis accommodata
e sacris litteris.

K Yrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Christe audi nos, Christe exaudi nos. Pater de celis Deus, Fili Redemptor mundi Deus, Spiritus sancte Deus, Sancta Trinitas unus Deus, Qui sanas contritos corde, Qui vulnus & mederis, Qui mortificas & vivificas, Qui deducis ad inferos & redicis, Qui orantes in suâ infirmitate curare confueisti, Qui propter misericordiam tuam magnam, salvos facis omnes sperantes in te, Qui Job ulcerare pessimo percussum sanasti, Qui Ezechiam ad te clamantem à morbo liberasti, Qui daemonium à Sarâ depulisti, Qui Tobiam lumen celi videre fecisti, Qui Chananeam pro filia deprecatem exaudisti, Qui locrum Petri à febri liberasti, Qui mulierem spiritu infirmatam annis octodecim inclinatam, ad sanitatem perfectam erexit, Qui filium Principis jam mori incipientem à febri salvasti,

A Qui puerum Centurionis verbo sanasti, Qui paralyticos & leprosos curasti & mundasti, Qui à spiritibus immundis vexatos & obsecros liberasti,

B Qui mulierem per taetum sambriæ rite à sanguinis fluxu sanasti,

Qui surdos audire fecisti,

Qui claudis gressum restituisti,

Qui mutorum ora aperuisti,

Qui cæcos illuminasti,

Qui omnes infirmos & agrotos tangendo sanasti,

Qui omnes oneratos & laborantes reficis,

Qui omnes languores nostros portasti,

Qui filium mortuum matri vidua vivum restituisti,

Qui filiam Archisynagogi ad vitam revocasti,

Qui Lazarum quætriduanum à mortuis resuscitasti,

Qui agrotos visitasti, & visitantibus præmia æterna promisisti,

Qui per umbram Petri multos ab infirmitatibus suis liberasti,

Qui per sudaria & hæmicinctia Pauli multos infirmos curasti,

Qui per ossa Eliazi mortuum ad vitam revocasti,

Deus adjutor & proæctor noster,

Suæceptor & liberator noster,

Refugium nostrum, & cornu salutis nostræ,

Fortitudo & Patientia nostra,

Salvator & Redemptor noster,

Propitius esto, Parce nobis Domine,

Propitius esto, Exaudi nos Domine,

Propitius esto, Libera nos Domine.

Ab omni malo,

Ab omni peccato,

Ab omni morbo & languore,

Ab omni impatientia & puerilinitate,

A peste & omni contagione,

Ab infidis diaboli,

A periculis mortis,

A doloribus inferni,

A subitancâ & improvvisa morte,

A damnatione perpetuâ,

Per tentationem tuam,

Per lacrymas & ærumnas tuas,

Per labores & fatigations tuas,

Per tristitiam & tedium tuum,

Per pavorem & mœorem tuum,

Per litim & famenem tuam,

Per agoniam & sanguineum sudorem tuum,

Per sacrofæcta vulnera tua,

Per pretiosum sanguinem tuum,

Per crucem & passionem tuam,

D Per mortem & sepulturam tuam,

Per glorioam Resurrectionem tuam,

Per admirabilem Ascensionem tuam,

In die judicii,

Peccatores, Te rogamus audi nos.

Ut nobis parcas,

Ut nobis indulgeas,

Ut spatiu veræ pœnitentie nobis concedas,

Ut compunctionem cordis, & fontem lacrymarum dones,

Ut nos visitare & consolari digneris,

Ut sanitatem mentis & corporis largiaris,

Ut indulgentiam & remissionem omnium peccatorum impertias,

Ut gratiam & consolationem sancti Spiritus infundas,

Ut veram ac Christianam patientiam tribuas,

Ut nobis

Terrogamus audi nos.

Miserere nobis.

Liber nos Domine.

Aeternitatis Prodromi Caput II.

65

Ut nobis in omni tribulacione nostrâ succurras,
Ut nos in horâ mortis contra omnes infidias dia-
boli protegas,
Ut nos in tuâ gratiâ mori, & ad finem usque
perseverare facias,
Ut extrema nostra benedicas & sanctifices,
Ut spiritum nostrum in manus tuas suscipias,
Ut post obitum nostrum paradisi januas nos gau-
denter introire jubeas,
Ut nos exaudire digneris,
Fili Dei,
Agnes Dei, qui tollis peccata Mundi, parce nobis
Domine.
Agnes Dei, qui tollis peccata Mundi, exaudi nos
Domine.
Agnes Dei, qui tollis peccata Mundi, Misericordia nobis.
Christe audi nos.
Christe exaudi nos.
Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater
nostrar, &c.
¶. Salvos fac servos tuos.
¶. Deus meus sperantes in te.
¶. Adjutor noster esto, ne derelinquas nos.
¶. Neque despicias nos salutarius noster.
¶. Adjuba nos Deus auxiliator noster.
¶. Et proper gloriam nominis tui libera nos.
¶. Domine exaudi orationem meam.
¶. Et clamor meus ad te veniat.

O R E M V S.

Deus, qui Unigeniti tui patientia antiqui hostis sa-
perbiam contrivisti, da nobis quasumus, quae
idem pro nobis pertulit, dignè recolere, sicutque exemplo
eius cuncta nobis adversitatis aequanimitatem tolerare.
Deus, humani generis benignissime conditor, &
misericordissime reformator, qui hominem invidiâ dia-
boli ab aeternâ felicitate dejectum, unigeniti Filii tui
presto sanguine redemisti, vivifica nos famulos tuos
gratia tuae vigore, & jacentibus manum porrigi salu-
tarem: reple nos gaudio cordis & letitiae spiritus; ex-
pelle à nobis omnes hostiles infidias, & mitte nobis
medicum salutis, Angelum pacis, qui nos in angustiis
positos consolationibus tuis attollat, quibus in praes-
enti consequamur auxilium, & in futuro praemia ob-
tineamus aeterna.

Misericordiam tuam humiliter deprecamur, omni-
potens Deus, quae amissam gratiam nobis reconciliere,
aque munus patientiae in illatis omnibus, semper &
ubique protegendo imperiat. Deus, sub cuius nutibus
vita nostra momenta decurrent, suscipe preces
humiliter ad te clamantium, ut de omni adversitate
& aggritudine liberati, perpetuâ te gratiarum actione
laudemus. Per Dominum nostrum JESVM Christum
filium tuum, &c.

VIII. O R A T I O.

*Ad stabiliendam humane voluntatis cum divina
conformatatem.*

Odulcis JESVS, neque vitam, neque mortem,
sed tuum beneplacitum desidero, te expecto:
fiat mihi secundum voluntatem tuam. Si vis ut mor-
iar, dulcis JESVS, suscipe spiritum meum. Et licet
ad vesperam venerim omnium novissimus, da mihi,
ut tecum, & in te requiem accipiam sempiternam.
Si verò vis, ut diutius vivam, dulcis JESVS, hoc
propono, & pro hoc gratia tuae suffragium rogo,
reliquum vitæ meæ corrige, atque in holocaustum
tibi totum offerre in gloriam tuam, & secundum be-
neplacitum tuum.

Tom. I.

A

I X. O R A T I O.

*Ad hoc idem impetrandum, quod summè & unice
est necessarium.*

Domine JESVS Christe, obsecro te per amorem
quo omnium hominum onera portasti, ut facias
me onus tristitia mea cum gratitudine suscipere de
manu providentiae tuae, & de voluntate paterni cordis
tui, & pro tui amore, quando tibi placuerit, cum ple-
nissimâ mei ipsius resignatione, longanimiter sustinere,
ita dumtaxat, ut me tuâ gratiâ confirmes, ne unquam te
vel in modico offendam, aut à sanctissima voluntate
tuâ vel minima recedam. Atque utinam possem om-
nium & singulorum, qui pro te passi sunt, hominum
pressuras solus sufferre, ut qualemcumque vicem Redde-
rem infinita charitati tuae. Eja benignissime JESVS, ita
quæso unias voluntatem meam cum sanctissimo bene-
placito tuo, ut aliud optare nequeam, quam quod tu vis.

X. O R A T I O.

Ad impetrandum Patientiam.

O Domine Deus meus, confiteor me non vixisse,
pro dolor, sicut debuissim & per gratiam tuam
potuissim. Unde jam toto corde doleo, & me non latet
dolere doleo. Obsecro igitur te Domine, & suppliciter
rogo, ut non facias mihi secundum peccata mea, sed se-
cundum magnam misericordiam tuam, que superat
peccata totius mundi. Tu Domine, qui exteñus flagella
irrogas, da interius indeficientem patientiam, ita ut laus
tua nunquam recedat de ore meo. Misericordia mei Domi-
ne, misericordia mei & adjuba me, sicut tu nosti quod mihi
necessa est in corpore & anima. Scis omnia, potes omnia,
qui vivis in seculorum secula.

C

XI. O R A T I O.

Post sumptam in mortuâ sanctissimam Eucharistiam.

Ad JESVS Christum mundi Salvatorem.

Gloria tibi Christe, qui in dulcedine tua pauperem
meam animam visitare & refocillare dignatus es.
Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum ver-
bum tuum in pace. Jam te teneo, dulcis amor, jam ultra
non dimitto te. Jam mundo & omnibus que mundi
sunt, labens valefacio, jam gaudens ad te venio, Deus
meus. Nihil amo, nihil, ô bone JESVS, me separabit
à te: tibi enim Christe coniunctus sum, in te vivam, in
te moriar, & in te, si volueris, in aeternum permaneo.
Vivo jam non ego, vivit verò in me Christus. Tadet
nunc animam meam vita mea; cupio disolvi, & esse
cum Christo: mihi enim vivere Christus est. Non mori
lucrum. Jam non sumeo mala ambulans in regione um-
bra mortis, quoniam tu mecum es Domine, & sicut
desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat ani-
ma mea ad te Deus: sicut anima mea ad Deum fons
vivum, quando veniam & apparebo ante faciem
Dei mei?

Benedic mihi, JESVS amantissime, & nunc in pace
dimitte me, quoniam verè tuus sum ego, & in aeternum
ultra nunquam dimittam te. O si felici tibi copulâ nunc
socier in aeternum, ô si rotus in te immergi, rotus absor-
beri & sepeliri in te merear, ô si anima mea inter am-
plexus tuos suaviter requiefcens absorbeatur tota in te,
& felicissime fruatur te Deo amatore suo. Quid mihi
jam ultra cum Mondo, mi amantissime JESVS? Ecce
nec in calis quidquam praeter te volui. In manus tuas,
Domine JESVS, commendo spiritum meum. Recipe
me, dulcis amor, ut in aeternum mihi bene sit in te, & in
pace suaviter in te obdormiam & requiescam.

F 3

XII. O R A-

XII. ORATIO.

Ad Beatisimam Virginem Mariam, matrem Domini.

OMNIS misericordia, mater æterni Regis, perver-
niant ad te preces meæ. Scio me peccatis meis
graves pœnas commeruisse, sed tamen imperia mihi à
Filio tuo misericordiam, ut antequam moriar, ex ani-
mo convertar, & sinceram agam pœnitentiam. O mater
Domini, affluite mihi & adjuva me patrocinij &
meritis tuis, in omnibus doloribus meis & præsertim in
ultimâ necessitate meâ succurre mihi. O mater affli-
torum non me deseras in horâ mortis meæ.

Ad sanctissimos Angelos.

O Purissimi spiritus, Angeli beatissimi, affluite quæ-
so mihi in migranti ex hoc seculo, & potenter eripi-
te me ab immundorum spirituum infidili, & animam
meam in vestrum consortium assumite. Tu præcipue
Angèle bone, qui custos es meus fidelissimus, defende
me in prælio, ut non peream in tremendo iudicio. O
vos omnes sancti Angeli Dei, vestris obfectoribus interces-
sionibus defendar, ut infernali canis mihi non noceat,
& ut anima mea ad suum Creatorem pura perveniat.

Ad Patronum, aut Patronos cælestes.

O Patronne optime, sancte N. Nam in te spem ali-
quam subdidii & confidentiam collocavi. Tuis
obsecro deprecationibus apud Deum, & nunc mihi
adhis, & præterit in extrema necessitatibus articulo. Im-
petra mihi quæso benignam sententiam, ut à judice
meo audire merear: Veni benedicte Patris mei, accipe
regnū quod paratum est ab initio Mundi. Ut ita tecum
ò sancte N. communem & immortalem Domini
glorificem in sæcula sæculorum.

CORONIS CAPITIS SECUND.

ad Letitorem.

HEC cō diximus, sanis & ægrotis partim recte-
an-
dis ut respirent, partim excitandis ut vigilent, partim
roborandis ut rasscant, ad omnem mortis occursum
parati. Cuncta profecto experiri præstat, quā mori-
mors mala
peccatum
errorum
peccatum
error est.
Itaque nunc moribundos accedimus, & iis docu-
menta scribimus, non ut ea tunc primum legant, cùm
moriendum, sed ut à sanis lecta profint moribundis.

CAPVT III.

Moris memoria repræsentatur
moribundis.

§. 1. Ars bene moriendi compendo traditur.

Nescire mori, inscitia omnium miserrima est. Ut
ergo id dicamus, quod tota vita discendum est,
quique postquam obseruanda sunt, quæ mortem
faciunt bonam.

Primum, Animus liber & intrepidus. Res summi
momenti hoc est, & ex quo pendeant cetera. Magna pro-
noxiæ satiatio est, rem omnium charissimam tan-
tum promptè dedisse. Ideo David: *Voluntarie, inquit, sacrific-
p. 15. 2. 8. abo tibi.* Nihil hinc aquæ Deo placet, & hominem juvat
quam imperterritus, liber, promptusque animus, & ge-
nerosus in Deum fiducia. Tergiveratio hac in re signum
est voluntatis humanae cum divina non contentientis.
Ergo, si aliquando, cur non modo? Huic animo ad
promptè moriendum comparando facit singularis af-
fectus ad Domini Passionem, quæ singulis diebus Venetis,
certis precibus ac operibus colenda.

A Alterum, Testamenti ac debitorum expedito. Error est 2. Testa-
mento non cogitare, nisi cum mors in fori-
bus est.

Diffpone de bonis, dum adhuc mentis tue es.

debitorum

expeditio.

Vet. Iamb.

In iis porro legandis qua nostri arbitrii sunt, regu-
lam dñus Ambroxi hanc suggerit: Fides sincera sit,
& providentia perspicax: fœu, Charitas cum pruden-
tia, prudenter cum charitate. Videat etiam qui dat
eleemosynam, aut dari curat, ut apud Deum bono lo-
co sit, & in gratia.

Tertium. Cura salutis unica. Hic illud maximè locum 3. Cura fa-
habet: porro nunc est necessarium. Beatus Augustinus
exemplar bene morientium, decem ante mortem die-
bus neminem ad se admisit, nisi statu horâ medicum,
& cum qui cibum deferret; ipse in continuas preca-
tiones, genitrus, lacrymas effusus, cum Deo de vitâ suâ
pertraçtabat, monebatque nos alios omnes his verbis:
Nullus Christianorum hinc emigrit sine dignâ & competenti
pœnitentia.

Quartum. Sacramentorum trium petitio, nimurum 4. Sacra-
Confessionis, Communonis, & extremae Unctionis, mentorum
Non cogi velit ægrotus, sed ultiro hac petat, nec eo rem
differat, dum animus in extremis labris hæserit. Multi
malè moriuntur, quia videri nolunt brevi moriuntur. In iis nego-
tio negotio salutis diftulisse, semper fuit noxiū. Ergo
qui de malè actis serio vult dolere, maturè doleat. Hic
crebra & robusta Cogitatio locum habet, de quâ consule
Bellarmiñum, de arte mor. lib. 2. cap. 6. mibi pag. 181.

Quintum. Suimes in divinam voluntatem oblatio quæm 5. Suimes
integerrima. Animus intrepidus forsitan non aequæ ab omni-
nibus exhiberi potest, sed animus cum divinâ voluntate
confidentis a nemine non potest. Quocirca milles, regerima
in extremitate, repetat ægrotus illud Christi Domini:
Ita Pater, quoniam si fuit placitum ante te, Ita Pater, Ita
mi Pater &c. Vix perire potest, qui suum sibi judicem
tam efficaciter conciliat, ne pereat.

§. 2. Tempus male perditum, quomodo recuperandum.

A Missum tempus quisquis revocare cupit, avertat
se totis viribus, ab omni loco & tempore, sive in
illud Æternitatem Nunc recipiat, in quo Deus: hic in Deo
deperdit omnia reperiuntur; hic in Deum homo se
immetat hoc modo:

O Æterne Deus, utinam, ò utinam omni eo tempore,
quod à mundi origine ad usque finem durabit, tam
pure, obdienter, & sancte vixissem, sicut omnes ii
homines vixerunt, qui in omni virtutum exercitio, in
ætumnis & laboribus affiduis tibi placuerunt. Uri-
nam ex gratitudine & amore in te, omnes pelagi
undas per oculos meos deducere, egenos omnes
opportune juvare, mestos universos consolari, & te
Deum meum iis laudibus, eoque amore prosequi
possem, quo te Beati omnes; & Angelii tui prole-
quuntur. Hæc enim omnia, Domine, amoti tuo
promptissimè impendere par erit. Nunc autem, mi
Deus, misericordia mei, sicut fuis, & sicut vis.

De his talibus jam olim plenioriavit Psalmographus: p. 72. v. 10
Et dies pleni invenientur in eis. Pleus dierum moriar, in-
quit Gregorius, qui per hac transiunt tempora, id quod
non transit, operatur. Amissas horas reparavit, qui ami-
sile sincere doluit.

§. 3. Brevis vita quomodo extendenda.

BOna mentis homini videndum, non quamdiu ju-
vat, sed quamdiu oportet. Sapientia clamat: Con-
sumat in brevi, expedit tempora multa. Bene multa, quia
& universa complectitur. Quomodo enim non expel-
lavit omnia tempora, qui transit ad æternitatem? Quanta
fanæ tempora non longevitatem sed longaminitatem, hoc
est, non annorum ferie, vel dierum numero, sed mentis
devotione, & inextinguibili semper proficiendi deside-
rio